



az Oderával hajózható csatorna által kötések össze, a mit a műszaki tekintélyek költségesnek ugyan, de kivihetőnek tartanak. S ha ez megtörténik: Európát a Fekete-tengertől az Éjszaki-tengerig átszelő hajózható vízi útnak lesz hatalmasabb délkeleti ága a Duna, a legrovidebb és legelőnyösebb út a kelet és Anglia között, mely a jöletnek, a gazdagságnak áldásait fogja elárasztani világrészünk fölött. Hogyan köthetnek meg a világ e legnagyobb vízerének szabad folyását olyan akadályok, minők most az Al-Duna e táján fonnállanak?

Széchenyi István gróf már 1833-ban ráfordította az akadályokra messzelátó szemét s emlékiratot intézett József nádorhoz, kifejtvén, hogy monarchiának elkerülhetetlenül ki kell az Al-Dunára terjesztenie hatalmi körét s kihasználását áldozatok árán is biztosítani. Utóbb a zuhatagoknál és a Vaskapunál személyes vezetése alatt mederjavításokat tetetett, melyek lehetővé tették, hogy kedvező vizállásnál, az év bizonyos szakaszaiban, a hajóforgalom itt is megindulhatott. De az akkori szerény eszközeink mellett csak kis mérvben történhetett, s a közlekedés mind a mai napig annyi bajjal jár, oylan költséges és bizonytalan, hogy a mellett soha ki nem fejlődhetik az a forgalom, melynek közvetítésére e hatalmas vízi útunk a természetből hivatva van.

Az alduai hajózás akadályai, melyeket a *Sztenka*, *Kozle*, *Dojke*, *Izlasz*, *Tachtalia*, *Greben* és *Jucz* nevi sziklazátonyok s a voltaképi *Vaskapu* a *Prigrada*-sziklával képeznek, két irányban jelentkeznek. Részint abban, hogy a folyam medrét kisebb-nagyobb hosszúságban, de a víz egész szélességében sziklazátonyok foglalják el. Itt az akadálytalan hajózás biztosítására vagy a sziklákon keresztül kell elég mély és elég széles medret vájni, hogy mélyebb járatú hajók alacsonyabb vizállás mellett is közlekedhessenek; vagy a víz magasságát kell mesterségesen földuzzasztani, hogy a hajó a zátonyok fölött elmehessen. Mint alább látni fogjuk, mind a két mód kombinációba van véve s együtt fogják lehetővé tenni a hajózást.

A másik akadály a víznek nagy sebessége, a bukkánok, sellők és zuhatagok, melyek kisebb vizállásnál a hajózást teljesen lehetetlenné, de máskor is veszedelmessé, s különösen víz ellenében rendkívül veszélyessé teszik. Itt sziklatörésekkel, bukkánó gáttakkal és vízduzzasztó zsilipekkel akarnak segíteni a bajon.

Nagy és nehéz vállalkozás bizonyos az alduai hajózási akadályokat mindörökké leküzdeni. Műszakilag is azon munkák közé tartozik, melyek egy-egy mont-eenis, szent-gotthárdi vagy arlbergi alagút, egy-egy korinthis és suezai csatorna áttörése mellett követelnek maguknak helyet. De bármilyen nagy, bármilyen nehéz és bármilyen költséges: az emberi előhaladás megkövetelte, hogy végrehajtsák, s így a nemzeti, mint az európai közvélemény nem is szünt meg azt, fölmerülte óta, követelni soha.

Az eszme, mely kezdetben a »legnagyobb magyar« agyának legsajátabb eszméje, sőt a kishitiek előtt »bogara« volt, nemzetivé vált az idők folyamán, magukévé tették a szomszéd parti államok, sőt Európa többi nagyhatalmai is, s így vált nemzetközivé s a nagy világpolitikának egyik függő kérdésévé, mely gyorsan haladt megérlelés elé, napirendre került s megoldása fogható alakot is nyert az 1871-ki londoni konferencián. Az itt kötött szerződésnek 14. cikke ugyanis azoknak a parti államoknak, melyek föntartották maguknak, hogy a hajózási akadályok elhárítására szükséges munkák érdekében egymás közt megállapodásra jussanak, biztosította azt a jogot, hogy az e munkálatlalt járó költségek fedezésére mindaddig, a míg azok törlesztve nem lesznek, az átkelő hajóktól bizonyos díjakat szedhessenek.

A munkálatok költségére tehát meg volt jelölve az alap, s ki volt mondva, hogy a költséget a munkát teljesítő parti államok nem a maguké- ből fedezik, legföljebb előlegezik s kölcsön útján teremthetik elő. És ezzel elő lett készítve a pénzkerés megoldása is.

A londoni szerződésnek idézett határozata folytán 1873-ban európai megbízatást nyert egy bizottság, mely az osztrák-magyar monarchia s a török birodalom képviselőiből alakult, hogy az alduai hajózási akadályok elhárítására tervet dolgozzon ki. Ez elkészült munkálatával s azt illető kormányának bemutatta. E munkálat egyes irányelvei a később elfogadott terveknel

érvényre is jutottak, de a munka a keleten kitört bonyodalmak miatt meg nem indulhatott.

Csak ezek lecsendesültével s a beállott hatalmi változások tekintetbe vételével tettett föl ismét az Al-Duna kérdése a berlini konferencián, melynek 1878 július 13-án megkötött szerződése LVII. cikke szerint az al-duai Vaskapunál s az ottani zuhatagoknál levő hajózási akadályok elhárítására vonatkozó munkálatok az osztrák-magyar monarchiára bízattak, a hajóktól való díjszedés joga is erre ruháztatván.

A törvényezikbe is beczikkelyezett berlini szerződés ez intézkedése alapján hosszosan folyt a tárgyalások az osztrák és a magyar kormány között, s abban történt megállapodás, hogy mindezek a munkálatok bizussanak Magyarországra, természetesen a hajózási díj ideiglenes szedése is erre ruháztatván. Ehhez a magyar törvényhozás is hozzájárult.

A magyar kormány az 1879-ik évi vízarádások folytán beállott csapásoknak jövőben megelőzése céljából a hazai vízszabályozások megbi- rálására s azok felett véleményadásra, külföldről szakértőket hívott az országba s ezeket arra is fölkérte, hogy az Al-Dunán létesítendő hajózási útnak a nemzetközi bizottság által elkészített terve fölött is nyilatkozzanak.

Ezek véleményének tekintetbe vételével a közmunka- és közlekedésügyi miniszter 1884-ben átdolgoztatta a nemzetközi bizottság tervét s azt úgy műszaki, mint hajózási szempontból szak- szerű tanulmány és birálat tárgyává tétetvén, készültvitelére fölhatalmazást kért a törvény- hozástól, melyet az meg is adott.

Az erre vonatkozó törvény a munka tényleges költségeit az időszerű kamatokkal együtt kilencz millió forintban állapítja meg. Megrendeli, hogy a munka legföljebb 1895 végeig befejeztessék. Utasítja a minisztert, hogy a költségek fedezésére az átkelő kereskedelmi hajóktól szedendő díj nagyságát, a beszédés kezdetének idejét állapítsa meg. Egy másik törvény pedig utasítja, hogy a szükséges költségeknek hitelmevelet útján való beszerzéséről gondoskodják.

Az, hogy az al-duai hajózási akadályainak félrehárítása európai fölhatalmazás alapján s a többi parti állam, u. m. Törökország, Románia, és Szerbia hozzájárulásával egyedül Magyarország kezébe lón letéve, elege meg nem becsul- hető vívmány hazánk állami önállóságának szempontjából is. De vívmány kereskedelem- politikai tekintetben is, mert a nagy mű befeje- zésével Magyarország fogja a dunai forgalom kulcsát a kezében tartani, mindaddig az ideig, míg a munkálatokba fektetett előlegei mind meg nem térülnek. Itt e ponton Magyarország teljesen autonóm tarifát alkalmazhat, itt nem akadályozzák oly tényezők, mint csak a vasúti tari- fák megállapításánál is, s ez által domináló helyzete a Dunán teljesen biztosítja van.

És most térjünk át a már megkezdett mű- szaki munkálatok megismertetésére, melyeknek a hivatalosan megállapított és elfogadott terv szerint készült rajzát egy egészében, mint egyes részleteiben is bemutatjuk.

Az Al-Dunának azon szakasza, melyen a hajózási akadályok elterülnek, mintegy 85 kilométer hosszúságra nyúlik. És pedig 0. Moldovától, vagy is attól a szorulatól, mely itt a Dunát víz- szaduzzasztja, lefelé, 19 kilométer távolságra van a *Sztenka* nevi sziklazátony, mely 1,094 méter szélességben vonul el a Duna alatt. Ez valamennyi hajózási akadály között a legkevésbé jelen- tekeny, mert mihelyt az orsovai vízmérete 0 föl- lött 35 centiméter vizállást mutat, a hajók már elhaladnak a zátonyok fölött. Voltaképi zuba- taga 864 folyó méter.

Sekély vizállásnál a *Sztenka* is lehetetlenné tevé a hajózást, ezen keresztül is utat kell nyitni a hajók számára. Erre nevez a nemzet- közii bizottság egy kanyar nélküli, egyenes csatornának a sziklaágyban kirepesztését hozta ja- vaslatba, s ez a végleges tervezésnél is így lón elfogadva. E csatorna nyugat-keleti irányban szegi keresztül a sziklaágyat 825 méter hosszúságban, és pedig úgy, hogy az orsovai vízmérete 0 vizállásának megfelelő kis vízszin mellett 2 méternyi mélységre vágódik le a zátonyba s fe- nekén 60 méter szélességgel bír. E csatorna ki- repszése 7,408 köbméter szikla eltávolítását teszi szükségessé s esése 3 deciméter.

A *Sztenka*-sziklazátonyotól 14<sup>1</sup>/<sub>2</sub> kilométernyire a *Kozle* nevi sziklacsoport vonul keresztül a Duna medrén, melyen alól közvetlenül a *Dojke*

nevi zátony veszi kezdetét. E két sziklacsoport, közelsége folytán, összefüggő hajózási akadályt képez, melynek elhárítási terve is egységesen van feltüntetve térképünkön. A hajózási út itt is, mint a *Sztenkánál*, a magyar part mellett elvo- nuló s azonos mélységi és fenék-szélességi csatorna által tervezetik, melynek hossza 2,100 méter, az eltávolítandó szikla pedig 65,775 köb- méter. E csatorna esése 2<sup>1</sup>/<sub>2</sub> méter.

A *Dojke*-zátonyotól 9 kilométernyire kezdődik az Al-Dunának a Vaskapu után legnagyobb azon akadály, mely az egymással összefüggő *Izlasz* és *Tachtalia* sziklacsoportok, továbbá a *Greben* szorulat s végre a *Grebenről Szciniczáig* terjedő sziklazátony által képezetik.

Ezen akadály elhárítása céljából az Izlaszon és Tachtalián keresztül hasonló csatorna ki- robbantása tervezetik, mint a fentebbiek. Ez utóbbi csatornához 46,739 köbméter szikla eltávolítása szükséges. De a grebeni szoros alatt egy óriási vizesés következik, melynek szélessége 1800 méter, s a víz bukása itt akkora, hogy zökken és megrázkódik a hajó, a víz sebessége pedig máz- sas köveket sodor magával tova. Két méter folyási sebesség, víz ellenében, már akadályt a hajózásnak, pedig itt ennyi a zuhogó sebes- sége. Segíteni úgy kell rajta, hogy alól a víz föl- szinét emelik s kisebbé teszik az esést. Ezt gáttal kívánják eszközölni, mely alól összesség- szerítje s ezzel földuzzasztja a vizet és fölszínét emeli. Itt természetesen ügyelni kellett arra, hogy a hajózásra szánt Dunaszélesség túlságosan szűk se legyen, mert szorosabbra véve túl nagy lenne a víz és igen sebes. A folyás mentén vo- nuló gátat annál fogva 3 méter koronaszélesség- gel s 1 : 1 lejtővel 2 méter magasságra tervezték, hogy az áradáskor esetleg magasabba hágo víz föléleg annak koronáján átbukkanhasson.

A *Greben* maga a Duna medrében mélyen be- leszőkellő sziklafok, mely itt szorulatot képez s a vizet visszaduzzasztván, felül magasabbá teszi. Szükségesnek mutatkozott azért a szorulatot valamivel tágasabbá tenni, vagyis lefolyási szelvényét kibővíteni, a mi a Grebennek a Dunába legmé- lyebben belenyúló szikla része eltávolításával fog eszközölni. Ez eltávolítás robbantással történik, mint szintén a Vrani-szikla eltávo- litása is. Némileg már ezáltal is mérsékelve lesz a vízbukás a Greben fölötti felduzzadó vízszin apasztása által. A bukás nagyobb kiegyenlítését azonban a Grebenről egész Milanovácig vonuló s a szerbiai parttól két helyen keresztül gáttal — traversekkel — összekötött nagy duzzasztó gát eszközöli s egyúttal a Szciniczán alól ter- jedő csaknem tükörsima felületű sziklazátonyon az akadálytalan hajózáshoz szükséges vízmé- lyiséget is biztosítja.

E gógát a magyar parttól átlag 350 méter távolságban vonul s nem kevesebb, mint 479,964 köbméter szikla beépítését követeli. E rengeteg mennyiségű kötőanyag közelről nyeretik, mert a Grebenből levágandó kungró hegyesnek sziklaiból bőven kikerül.

Az itt leirt hajózási akadálytól 7<sup>1</sup>/<sub>2</sub> méter kilométernyire következik a *Jucz* nevi sziklazá- tony, melynek anyaga gneisz és sziperintin, hol- lott a *Sztenkánál* gránit, egybeült pedig leginkább csillámpala. Ennél a zátonynál a magyar parttól a *Jucz* patak, a szerb parttól pedig a *Porecska* folyik a Dunába s a két, csaknem szemközti folyó patak torkolata között olyan sziklazátony vonul végig a Duna egész medrén, hogy itt már 0 fölött 1.5 méter, tehát elég nagy vízmag- ságnál is meg kell szünni a hajózásnak. Ehhez járul a nagy bukkánó, melynek sodra alig gyen- gébb a grebeninél, sőt tán még nagyobb. A nemzetközi bizottságnak azon terve, hogy a régi hajóút mélyebbre és tágasabba kirobbantas- sák, azért nem volt eredeti alakjában elfo- gadható, hogy itt az így kirobbantott csatornán oly nagy lett volna a víz sebessége, hogy azon a hajók nem jöhettek volna föl. A robban- tott csatorna tervét tehát duzzasztó gáttal kombinálni kellett, mely a bukkánó alatt a víz föl- szinét itt úgy emelje, mint a grebeni bukkánó alatt. E szorító gát a *Porecska* patak torkolata alatt köttetik be a szerb parthoz s onnan vo- nul a folyó mentén le egészen Golubineig.

A juezi csatornához 31,773 köbméter szikla kiemelésre szükséges, míg a duzzasztó gát 130,521 köbméter kőhányást igényel.

Érdekes itt fölemlíteni, hogy a *Jucz*-zátony fölött a szerb parttól a Dunába ömlő *Porecska* patak medre valamikor a Dunának egyik medre volt s a szerb kormány a tárgyalások alkalmával

szóba is hozta, ha nem volna-e czélszerűbb a juezi munkálatokat az által takarítani meg, hogy e patak medrén keresztül ássanak medret a Du- nának s a hajóút arra legyen. De annak meggon- dolása, hogy ez sem lenne olcsóbb, továbbá, hogy ez esetre a Duna itt egy akkora kanyaru- latot tenné, hogy a parton a kocsi rövidebb vo- nalon hamarabb tehetné meg az utat, mint a kanyarulón a hajó; végre pedig, hogy a Du- nának ez esetre mind a két partja szerb területre esnék, míg most országok közti szakadatlan ha- tárt jelöl. — ez a terv elejtettet s az általunk főnebb ismertettet terv lön elfogadva a robban- tott csatorna és a szorító gát kombinálá- sával.

Nehogy azonban áradás esetere a víz színe ezen szorító gátak által túlságosan fölemelt- sék, itt is, mint a Greben alatti gátnál, úgy lettek tervezve, hogy azokon a közepvizállásnál nagyobb víz már átömölhessen. Így vizállás mellett természetesen a gátak gerinczét is víz borítja, s a hajóról nem volna fölismérhető, merre vonulnak az egységesnek látszó széles víz- tükör alatt. Ily esetekben tehát a gátak irányát a víz fölött libegő uszorok fogják jelölni, hogy a hajók távol tarthassák magukat a gátaktól.

Az utolsó, de egyúttal legnagyobb hajózási akadály az Al-Dunán a sokat emlegetett *Vas- kapu*. Valóságos tengere a víz alól ólálkodó szir- teknek, melyek állandóan fölfodorítják, hullám- zásban s örvénylő keringésben tartják a víz tükört, de már közepes vizállásnál is ki-kidugják éles, szakadékos fejeiket. E szirtek között kell rendkívüli vigyázzattal kanyarogni s az utat tapo- gatva keresni a legesekélyebb járatú hajóknak is, közel harmadfél kilométernyi hosszban, rop- pant fáradsággal, melyet még a víznek itteni rendkívüli sebessége is növel.

A Vaskapu szirt-tömege három kilométernyire kezdődik Magyarországh határszélétől. A román parton kezdődik s részint fekszi keresztül a Duna medrét a szerb oldalig.

Itt a víztömeg esekélyesége s rohamos sodra, mely helyenkint valóságos zuhatagokat, vagy, mint utjában nevezgetni kezdi, sellőké képez, elégteleneknek mutatta a főnebb említett zuba- tagoknál alkalmazásba vett csatornákat; de a víznek a Vaskapu alatti földuzzasztása is kivi- hetetlennek mutatkozott. Itt tehát más módokról kellett gondoskodni.

A nemzetközi bizottság azt ajánlotta, hogy építsenek e helyen a szerb part mentén egy, a Dunától elkülönített nyílt csatornát, és pedig úgy, hogy azt választják el a Dunától egy akkora gáttal, mely a Dunának legnagyobb árvízi állá- sánál is magasabb. A külföldi szakértők véle- ménye ehhez hozzájárult ugyan, de azzal a módosítással, hogy ez a csatorna ne legyen nyílt, hanem zsilipes és pedig két zsilipű, 2-5 méteres eséssel, mely a Vaskapu nagy vizesését, két ka- marára osztva enyhítse alól.

Megfontolás tárgyát képezte kezdetben az is, hogy a Vaskapun keresztül vezetendő csatorna a szerb part helyett ne a román part közelében építtessék-e, a merre, mikor lehetséges, ma is víz a hajók útja?

Műszakilag ez keresztül is lett volna viheto. Azonban a román part mentén a sziklazátony nagyobb terjedelmű s így a csatorna több mun- kát követelt volna. Továbbá, ha itt kezdik a munkálatot, a merre most a hajóközlekedés van, akkor a most erre járó hajók egyetlen útja be- vágatott volna talán mind az öt esztendőre s így hosszú ideig fönnakadt volna az egész al-duai közlekedés. De nem csak ez, hanem a Széchenyi- út kocsiközlekedése is, mert a román parton munkáslakásokra, barakokra, rakodókra, sze- relvények elhelyezésére nincsen tér s a kocsisutat kellett volna elfoglalni. Így lón a szerb part elfogadva a csatorna vonalán.

Maga a csatorna terve azonban nem a kül- földi szakértők, hanem a nemzetközi bizottság eszméje szerint fogadtatott el. Nem tekintve azt, hogy a zsilipes csatorna kivittele sok millió frrtal került volna többbe, mint a nyílt, már azért is, hogy a zsilip maga is bizonyos tekintetben hajózási akadály: a nyílt csatorna mellett nyi- latkoztak mind a hajózási és műszaki ahhoz- sítók, mind a magyar és az osztrák kormányok, sőt a közös hadügyi kormány is.

Igy a szerb part mentén vonuló nyílt csatorna terve lett a győzedelmes, azzal a különbséggel, hogy ennek fenékszélessége nem 60 méterre, mint a nemzetközi bizottság tervezte, hanem 80

méterre szabottott, hogy a szemközti találkozó hajók egymást ki is kerülhessék.

A szerb part e helyen fölötté érdekes. Meg- vannak még nyomai a régi római csatornának s beljebb két sziget az emeletes ház magasságú, ma is fönálló gátmaradványok folytatásának látszik.

A víz sodra kétségtől nagy lesz a csatornán ezután is; de a parti talajviszonyok itt az eset- leges hajóvontatást is megengedik s szükség ese- tén a csatorna lánchajózásra is berendezhető. Valószínű azonban, hogy erre nem lesz fölttél- nül szükség, mert nincs kizárva, hogy a vízfo- lyási viszonyok így is alakulhatnak, hogy erő- sebb gözzel mindig akadálytalanul közlekedhet- nek a hajók, esetleg még egy uszályhajót is von- tathatnak maguk után.

A Vaskapun keresztül törendő nyílt csatorna hossza 2300 méter s hogy kiépülhessen, ahhoz 247,316 köbméter szikla kiemelése szükséges, míg a csatornát a Dunától elkülönítő hatalmas gátakhoz 577,967 köbméter kőanyag kívántatik.

Hogy a Vaskapunál és zuhatagainál létesít- endő munkálat arányairól fogalmunk legyen, ide igtatjuk a miniszter jelentéséből a következő adatokat:

Víz alatt eltávolítandó szikla- tömeg	176,861 köbm.
Szárazon vagy esendes vízben eltávolítandó sziklatömeg	247,316 "
A gátak előállításához szük- séges kőanyag	829,451 "
Törmelékkő a gátak belsejébe	330,651 "
Kőburkolat	209,736 "
Az egész alduai munkálat költségei pedig ekként vannak előíranyozva:	
A <i>Sztenka</i>	106,734 frt.
<i>Kozle-Dojke</i>	886,254 "
<i>Izlasz-Tachtalia-Greben</i>	1,986,991 "
<i>Jucz</i>	898,559 "
<i>Vaskapu</i>	3,115,893 "
Közbe eső szakaszok	112,490 "
De ezek csak a szorosan vett műszaki munka költségei, melyek együtt 7,116,922 frrtot tesznek ki. A részletes terveket, az építési felügyelet, az időközi kamatok és előre nem látott kiadások összegeit is ide véve, kikerül a törvényhozásilag megszavazott 9 millió forint.	

## KENYÉR ÉS RÓZSA.

Nincs kenyér a háznál!  
Éhezik családóm!...  
Egyre csak ezt hallám,  
Végig az utcákon.

Ezt zúgta a város  
Sürgő-forgó népe;  
Ezt zokogtam én is  
Mindenkü felébe.

Vagy mit is beszélék!  
Világért se szoltam,  
— Sötét házak mentén  
Félve meghuzódtam.

Alamizsánt kérjék,  
Én, a búszke férfi?  
Nem!... Jobb lesz az útból  
Csöndesen kitérni...

De, ha visszatérek,  
Otthon mit felelek,  
Mikor kenyeret kér  
A két kicsi gyermek?  
Késő este volt már,  
A hogy' így tünődtem...  
S ekkor megpillanték  
Egy embert előttem.

Régi ismerősom,  
Régi jó barátom...  
Nagyon sietős az  
Útja, a mint látom.

Megszólított mégis,  
Bajomat elmondom...  
Félfülle hallgatja,  
S ámul e nagy gondon.

Félfülle hallgatja  
S megy futva előre...  
Oly nyugtalan, lázas!  
Mit higgyek felőle?

S hirtelen megállott,  
Ránézett egy boltra —  
S úgy végig marta engem,  
Mint ki megrabolt.

«Tessék! — így kiáltott —  
Zárva van... elkéstem...  
Aközben zárták be,  
Míg veled beszéltem.»

«Minek is fogtál meg!  
Mért is hallgaték rád!  
Most hol veszek nőmnek  
Friss rózsabokrétát?»

RUDNYÁNSZKY GYULA.

## VÉN EMBEREK NYARA.

Elbeszélése.

Irta JÓKAI MÓR.

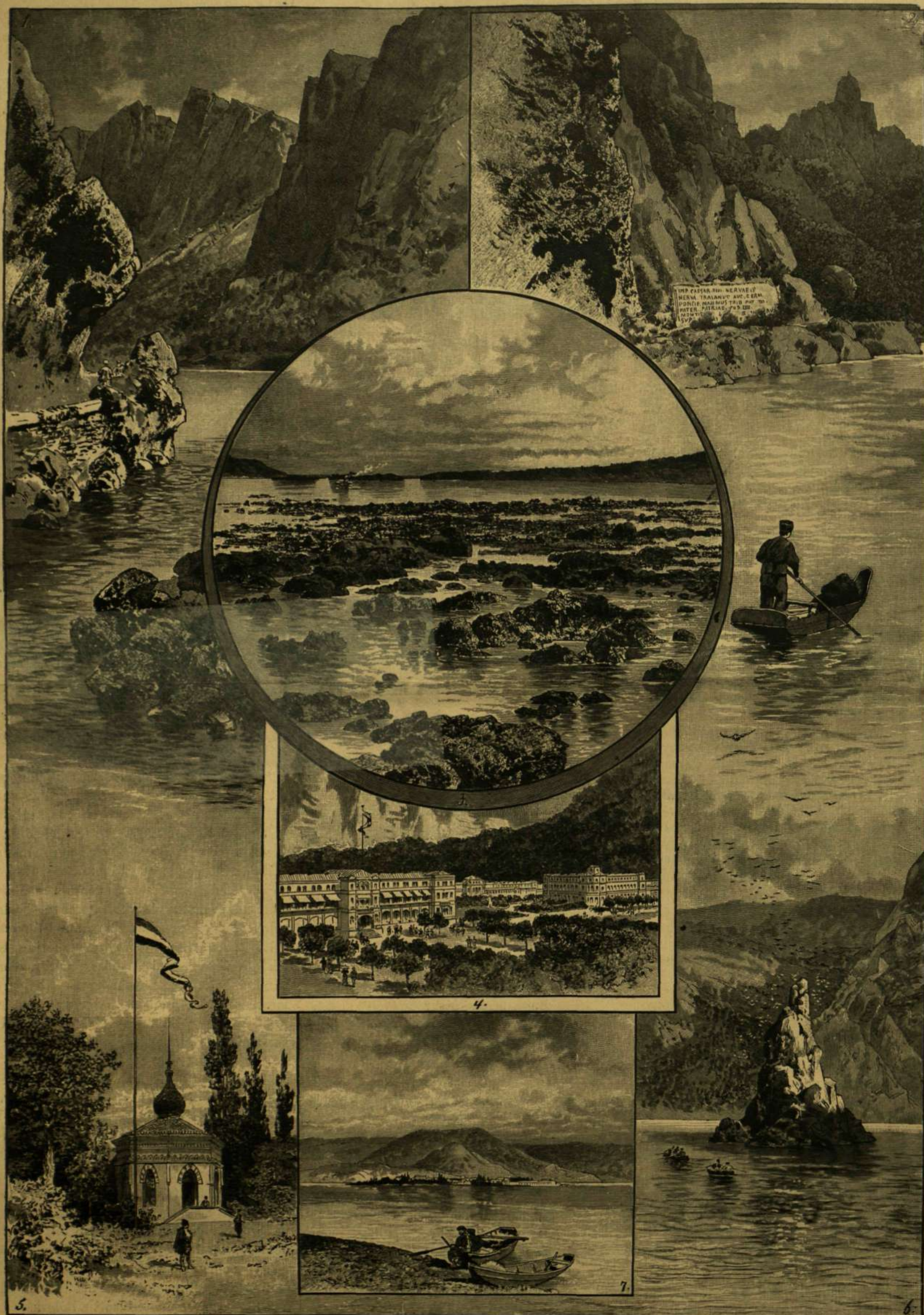
(Folytatás.)

A következő napon tartott országos ülésben ismét ugyanezen karzati helyen volt látható — a többé nem Straniéra, — hanem a régi ismerős, a bájos Melodiána asszonyság. Természetesen ötlet is fölttöbb érdekelte, hogy a napirenden levő törvényjavaslat (az argentinai köztársasággal kötendő vám- és kereskedelmi szerződés) sorsa hova fog eldőlni?

Ezuttal azonban egy új asteroid is jelent meg a képviselőházi zodiacusban, a melyet a jegyzői observatorium csillagászai azonnal felfedeztek. A »bakfordító« jegyében (melyet kaszinói karzathoz neveznek) a »nagy medve« és a kis medve között tűnt fel. Magas sugár termete volt, melynek a két vállon magasra, emelkedő dudorok tökéletesen megadták azt a trapézium alakot, mely a klasszikus női szépségnek mul- hatlan föltétele. Hosszudak, halavány arcának arisztokratikus jellemét még jobban emelte a magas homlokról simán fésült haj, melynek fonatai eltűntek a földnyire alaku császárpíros selyem capotte alatt. Ellenben annál nagyobb pretenzióval igyekezett ez érdekes fejét feltü- nöztetni a nyakat körülövező Stuart Mária fodorgallér.

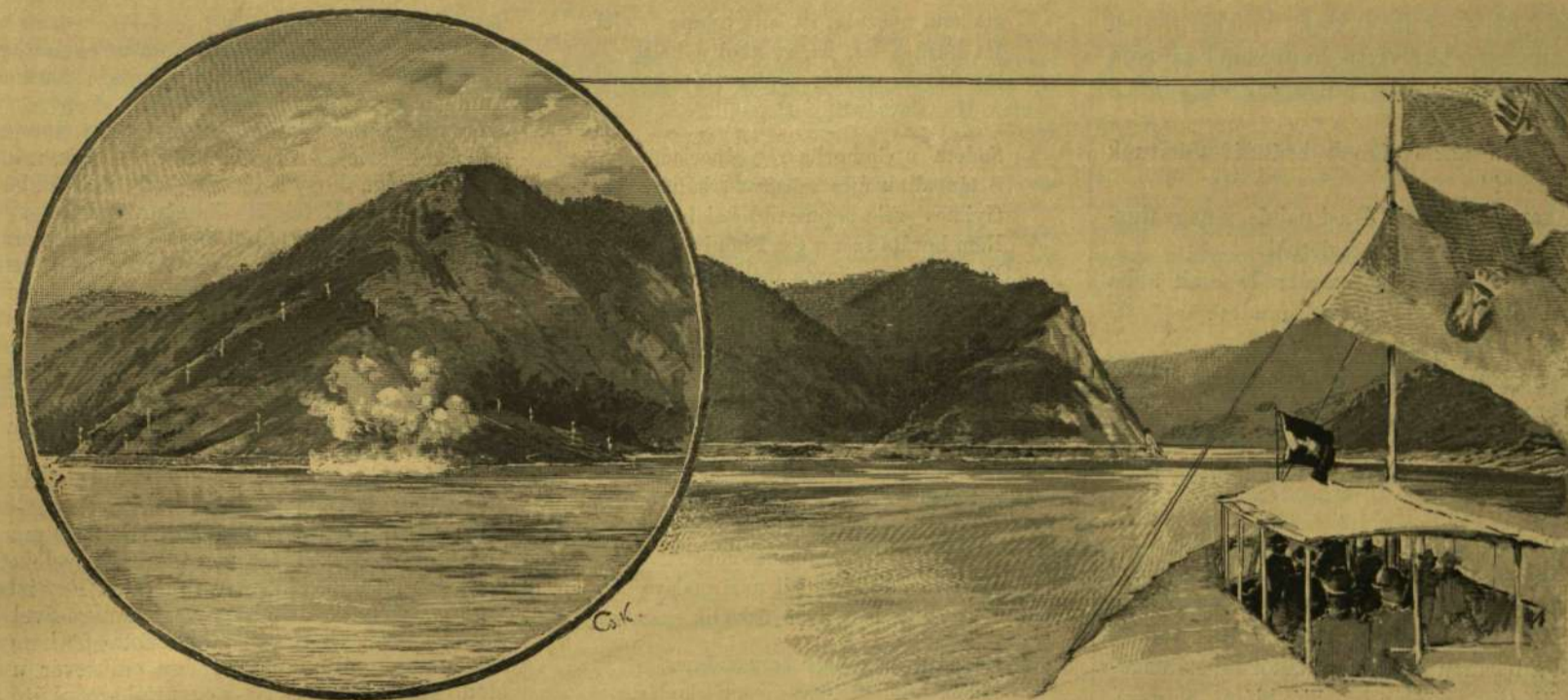
Az új planetának könnyű volt kitalálni a ne- vét, mert a háta mögött volt a »drabantja«. («Hold»-nak neveznék, de attól tartunk, hogy Stefi pajtás alluziónak veszi a feje tetején viselt *tisztásra*.) Igenis, a grófnő volt az: Armandina grófnő, Stefi pajtásnak új hitvestára. Ennek és a családjának az élettörténetéről már aztán so- kan tudtak *odalenn* érdekes adatokat. Gazdagok voltak; hogyan szálltak alá? hány leánytestvér volt? ki hová került el? ki ment férjhez közü- lők? ki vált el az uratól? hát ez mért nem ment hamarabb férjhez? mért hagyta ott a jegyese? mért köttette be utóljára Stefi pajtással a fejét? Apja, anyja is ott lakik-e most Stefinél? — Utó- lja a tisztelt ház sokkal jobban értesülve lett az ülés folyama alatt Stefi pajtásnak és az ő hit- vesének családi és háztartási körülményeiről, mint az argentinai köztársaság kereskedelmi vi- szonyairól, úgy, hogy akadt képviselő, a ki az elnök által feltett kérdésre: »elfogadja-e a ház az Ar- gentinával kötött szerződést?« abban a hitben szavazott »igen«-nel, hogy most az Armandina grófnő és Stefi pajtás közötti szövetséget szank- cionálta a ház.

E közben a karzatokon nem tölt el az idő henyé semmittevében. Stefi pajtás kiscserélte magát Bebus pajtással, a ki eljött revancheot adni a tegnapié s bemutattatta magát Armandina- nak. Stefi azután átvitorlázott a hölgykarzatra s folytatta a tegnapi udvarlást Melodiána asszony- ságnál. A két urhölgy elkezdte egymást szem- űvegezni s nagyon valószínű, hogy mindegyik dieserte az udvarlója előtt annak a feleségét, vagy a mi szintén meglehet, játszotta a fél- tekenyt.



1. Rézlet a Kazán-szorosból. — 2. Traján császár táblája. — 3. A Vaskapu. — 4. Herkules-fürdő. — 5. A Korona-kápolna Orsovánál. — 6. Babagáj-szikla a Dunában. — 7. Ada-kaleh sziget Orsova mellett.

AZ AL-DUNÁRÓL.



Az első akna felrobbantása Baross miniszter által a Greben hegyorom alatt 1890 szept. 14-én.

A kiránduló társaság hajója az al-dunai szorulatoknál.

Este a klubban hiteles tudomást szereztek e felől. — Most már Stefi és Bebus nem hogy kerültek volna egymást, sőt alig várták, hogy találkozzanak. Rögtön vállalkoztak egy karambol partiera. Egyik rosszabbul játszott, mint a másik.

— Hja! ez nem olyan könnyű, mint szép aszszonyoknak a fejét elforgatni. — Ezt mondta a bájos Melodiána férje Stefinek.

— Csak te ne beszélj. Nekem otthon mindent meggyónt a feleségem. Ebből könnyen párbaj lehet!

Pedig mind a kettő boldog volt, hogy a feleségének udvarolt a karzaton egy kollega.

— Hohó! Nem az a te lapdád! Ej ej! De szeretet a másét a magadéval összetéveszteni!

— De tréfán kívül barátom. Hazamenet a feleségem nem győzte a te nődet magasztalni. Azt mondta, hogy valódi «renaissance» szépség.

— Az én nőm pedig azt mondta a te grófnőről, hogy rendkívül érdekes arez. Valódi «directoire» alak.

— No, ennek nagyon örülök, hogy úgy tetszenek egymásnak.

A tekeasztal melletti veres pamlagok összerésésénél, épen a szegletbe vetve a hátát, ült egy harmadik alak, a ki eddig csak nézett és hallgatott.

Ez volt a Dusi pajtás.

Egyszer aztán közbe mordul:

— *Hát én kutya vagyok!*

Mind a ketten rábámulnak. Micsoda szólásmód ez? Igen is szokták ezt mondani — a ta-



Klősz fényképe után rajzolta Házy Gyula.

A GREBEN HEGYOROM. — (LEDÖNTENDŐ RÉSE FÉHÉR PÓZNÁKKAL VAN MEGJELÖLVE.)



Harmadik képünk a *Greben* hegyfokot ábrázolja, kijelölésével azon résznek, mely a munkálatok alatt teljesen el fog távolítani. A grebeni hegyesics eltávolításával a Greben alatti Dunamedret két méter magas kötöttéssel szorítják össze, mi által a hajózás jelenlegi akadályától megszabadul.

Miután az egész társaság hajónkra szállt, a magyar partra hajóztunk át, hol a vállalat irodája s a munkás telepek vannak elhelyezve.

A Duna partja, mint azt egyik képünk feltünteti, gazdag lobogódszt öltött. E képen egyszerűs mind a kirándult fényes társaság tagjait is bemutatjuk olvasóinknak.

A vállalat irodája s a munkás barokok megtekintése után hajónk *Orsova* felé vette útját; a Jucz viz alatti sziklánál azonban megállapodott, hogy szemtanui legyünk azon érdekes képek, melyet a víz alatti robbantás élénk tüntetett.

A *Kazán-szoros* ismert regényes szépségű vidékét végighajózva, délután öt óra felé értünk *Ada-Kaleh* szigetéhez, honnan a fellobogózt Orsova tünt élénk, hol Szogyeny megyei főjegyző tartott lelkes üdvözlő beszédet, melyre gr. Szapary miniszterelnök válaszolt. A társaság ezután a közelben levő Korona-kápolnát szemlélte meg, hol a jelen voltak mindenike beirta nevét a vendégeknyvbe.

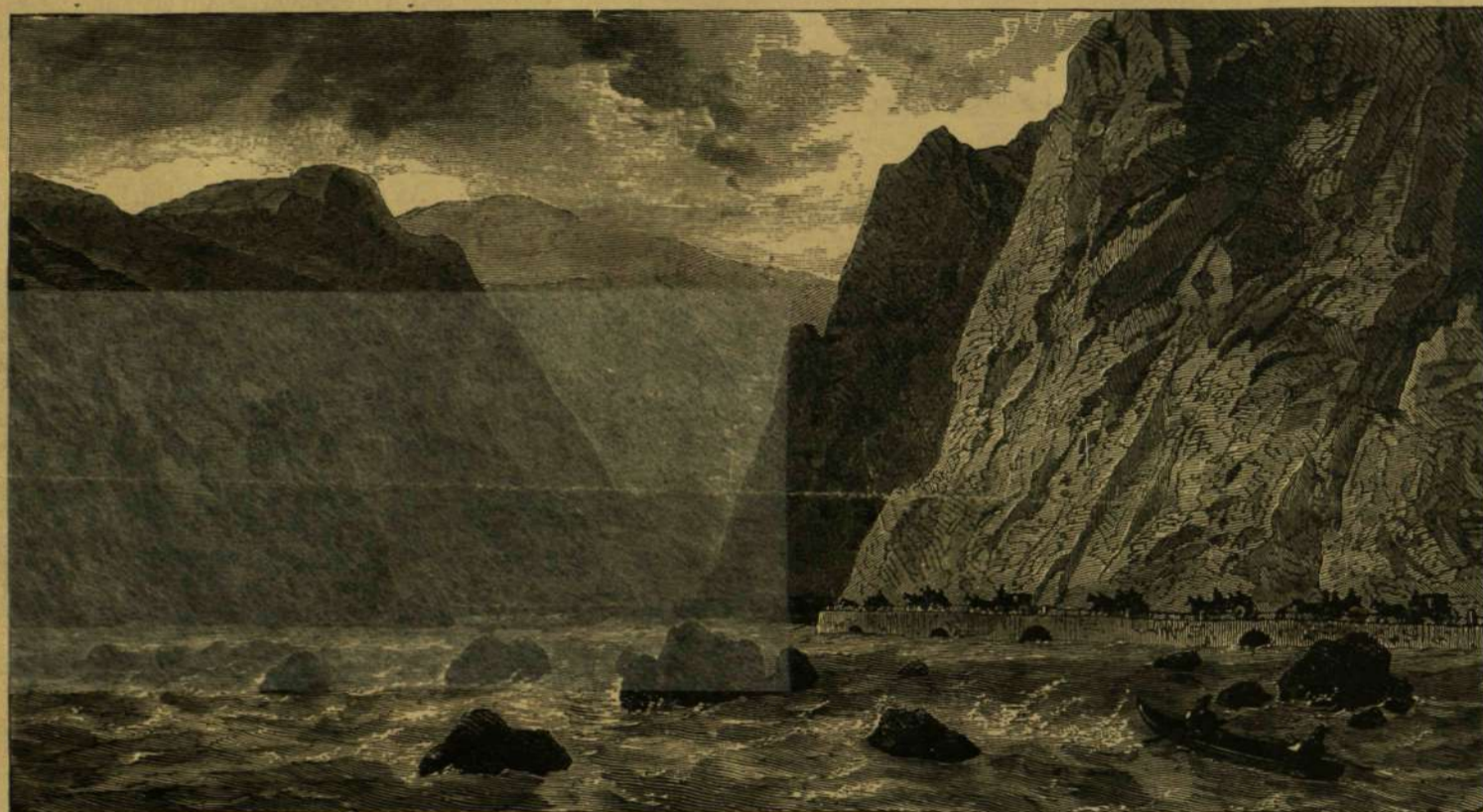
Ekkor Báziasról megérkezett a különvonat,

ideiglenes alagút készült, melyen keresztül a kőbányából vasút segítségével szállítják a Duna partjái az anyagot.

A *Vaskapunál* tartott szemle után *Gruics* szerb miniszterelnök meghívására a társaság Szerbiában tett látogatást és megnézte *Kladova* községét.

Visszajövet *Turn-Szeverin* előtt a Traján hidjának romjait szemléltük még meg és a vasútállomáson kiszálltunk. Itt a külön-vonat félreértésből már *Verciorovára* elindult volt, de a szeverini állomásfőnök által rögtön összeállított vonattal megszökött vonatunkat utólérve, délután öt órakor *Orsovára* érkezünk. Itt fogadta *Szapary* gr. miniszterelnök a temesi és krassói küldöttségeket. Tisztelegtek még a különböző egyházak küldöttségei, Orsova előjárósága, az államhivatalok tisztviselőinek küldöttsége, a művezetőség és az építő vállalat küldöttsége. Végül következett a legérdekesebb küldöttség, t. i. a török konzul a miniszterelnök elé vezette az ada-kalehi törökök küldöttségét. A konzul köszönetének adott kifejezést a fölött, hogy *Ada-Kaleh* török lakossága a magyar állam védelmét élvezheti s a lakosság teljes meglepedéssel, háborítlanul élhet vallási szokásaival. A tüzoltózenekar a társaságot a «Szózat»-tal fogadta, s a Rákóczi-indulóval búcsúztatta el.

A küldöttségek fogadtatása után estére ismét



A VASKAPU A SZÉCHENYI-UTTAL A PRIGRADA-ZÁTONYNÁL.

mely a társaságot *Mehádiára* vitte. Itt *Nikolics* Fedor báró üdvözölte a miniszterelnököt, s ez után megkezdődött a bevonulás. Az egész furdó ragyogó fényárban úszott, transparentek csillogtak mindenfelé. Hosszú kocsisortól kísérve vonult be a társaság a furdóba, mindenféle lelkes éljenzéstől fogadva. Némi pihenés után a társaság ismét a gyógyteremben találkozott, hol *Szapary* miniszterelnök a vendégek tiszteletére ebédet adott. Az első pohárköszöntőt is ő mondta, s hangsúlyozván a Magyarország és Szerbia közt levő érdekközösséget, melyet az Obrenovics dinasztia legjobban méltányolt s a két állam barátságos viszonyára törekedett, poharát *Sándorra*, Szerbia királyára emelte. *Gruics* szerb miniszterelnök válaszában kijelentette, hogy Szerbia kész a legőszintebb barátságra, s *Szapary* felkészítőjét azzal viszonzta, hogy királyunkért üritette poharát.

Másnap a társaság *Mehádiáról* ismét *Orsovára* ment, hol hajóra szállt, hogy a *Vaskapu* zuhatagát megtekintse. Itt a munkálatok színhelye a szerb part, hol szintén hajózható csatorna fog épülni a zuhatagok között. A munka első része itt már foganatba vétetett, és pedig a csatorna fölött készülő keresztöltéssel, a felső nyílás ideiglenes elzárására, hogy a kiépítendő csatornában a víz folyását meglassítsák. Ezután a csatornát két kötélés közé szorítják, s végül következ a meder sziklának robbantása. A töltésekhez szükséges kőanyag könnyebb szállítására a Duna-parttól a hegyoldalig 95 méter hosszú

a Herkules-furdóban találkozott a társaság, hol *Baross* miniszter adott ebédet a társaság tiszteletére. Az első pohárköszöntőt ifj. *Szogyeny-Marich* László mondta, sajnálatát fejezve ki, hogy a külügyminiszter egészségi állapota miatt akadályozva volt a megjelenésben. Melegen üdvözle a magyar kormányt ezen korszakos mű megkezdésekor, melylyel Magyarország nemzetközi kötelezettségének tesz eleget. Kiemelte a szakközegek képzettségét, melyek segítségével reméli, hogy a nagy mű hazánk dicsőségére és a civilizált Európa hasznára befejezhető lesz. Poharát a kormányra, első sorban *Szapary* gróf miniszterelnökre és *Baross* kereskedelmi miniszterre emel. Ezután *Baross* Gábor emelkedett hangú beszédben mondott köszönetet a kiránduláson részt vett vendégeknek s reményét fejezte ki, hogy a mű eredménytel fog végződni. Benne a legszebb reményeket kelti, mert meg van győződve, hogy erő, bátorság és törhetlen szorgalom biztosítja a legjobb eredményt. Poharát a külügyminiszterre s jelen levő képviselőjére és *Bacquehem* osztrák kereskedelmi miniszterre, ugyszintén *Gruics* és *Joanovics* szerb miniszterekre, Szerbia képviselőjére emeli, melynek érdeke ép úgy hozzá fűződik e műhöz, mint a miénk.

A zajos éljenzés után *Bacquehem* miniszter, igen szellemes és Magyarországot méltató pohárköszöntőt mondott. Kiemelte a magyar államférfiaknak az ország közgazdasági érdekei körüli érdemeit, szerencsét kívánt a magyar kormány-

nak a megkezdett nagy műhöz, s végül tiszta magyarsággal ekként vége beszédét: «És végre poharat emelek e nagy mű építőjére, a magyar kormányra.»

Miután még *Gruics* Baross, a furdhatatlan minisztert éltette, *Nikolics* Fedor b. köszönetet mondott a vendégeknek, hogy gyűllyhelyül a Herkules-furdót választották.

Az ünnepélyességnek befejezése után nekünk, mint szemtanúknak, nem marad egyéb hátra, mint, hogy kiemeljük azon történelmi momentumot, hogy Magyarországnak jutott osztályrészül elhárítani azon hajózási akadályokat, melyek egy ezredév óta állnak útjában a kereskedelmi közlekedés fejlődésének. Hogy a kormány e mű keresztülvitelénél helyes úton járt, bizonyítja az a körülmény is, hogy már a rómaiak iparkodtak a hajózást a *Vaskapunál* biztosítani, mit igazol az is, hogy a szerb parton *Sip* községénél a régi csatorna nyomai még meglátszanak. Tagadhatatlan, hogy a főérdem *Baross* miniszter illeti, ki ismert vas erélyével vette a kérdés megoldását kezébe és *Walland* műszaki tanácsosban oly segédre tett szert, ki bátran mérközhetik e téren bármely európai tekintélyvel.

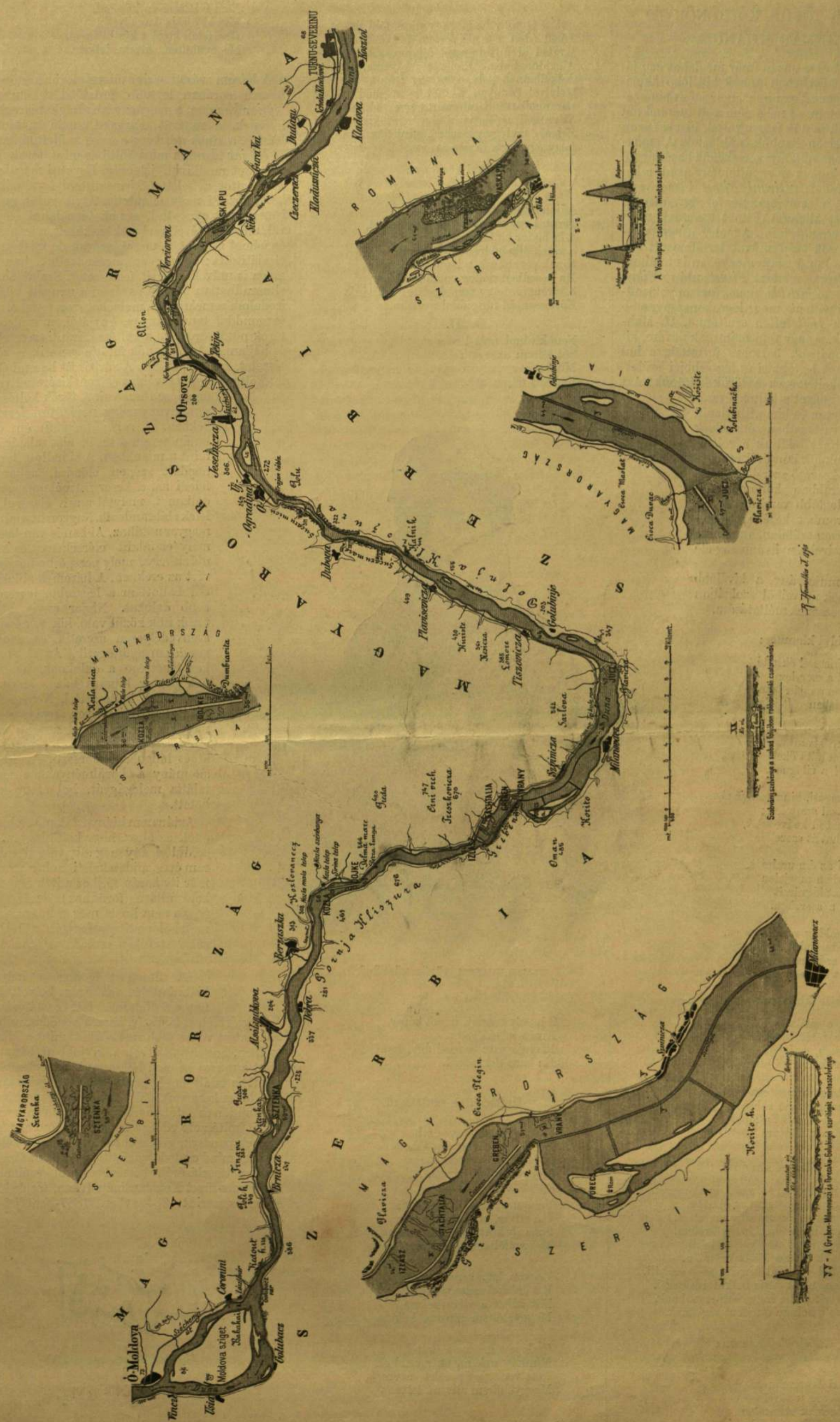
A kirándulás alkalmával *Baross* ugyan aggodalmaskodó kételyét fejezte ki, vajjon megéri-e e mű befejezését? de bizony hiszszük, hogy hat év múlva, a mely időre a befejezés tervezetik,

EGYESSY GÉZA.

EGYVELEG.

«A «szeszestendős kalendárium»-ot először 1701-ben Németországban adták ki, azóta a babonás köznép használatára több ízben. Ez a naptár astrologiai szabályok szerint egy századra előre számítja ki az időjárást. A régi ptolemaei rend szerint ugyan is a föld szilárdul áll s a bolygók sorrendben uralkodnak az évek, hónapok és a napok felett, de az első rangú uralkodó mellé bizonyos időszakokban egy második jó, mely annak sajátosságait némileg megváltoztatja. Legveszélyesebb csillag a *Saturnus*; mérges, hideg és száraz. A *Nap* barátságos csillagzat, épen ellentéte a *Saturnus*nak. A *Nap* hideg és szeles, *Jupiter* nedves és meleg, a *Mars* forró és száraz, a *Venus* és *Merkur* hideg.

Az emberek halálozása. A földgömbön élő közel 1500 millió embernek színtegy 1000 féle vallása s 3064 nyelve van. Minden évben átlag 34—35 millió ember hal meg, naponként 93,000, óránként 5000, percenként 60—70 s minden másodperczben 1—2.



AZ AL-DUNA SZABÁLYOZÁSI MUNKÁLATAINAK TERKEPE.

A hivatalos tervek után rajzolta Homolka József.

## RÉGIBB TÖRÖK KÖLTŐNÖK ÉS NIGJAR KHANUM.

A török Parnassuson már meglehetősen járatos voltam, ismertem annak kiválóbb khorifusait, kedvenez Fuzulimat már jóformán egészen átoldoztam, és még nem volt tudomásom arról, hogy török nők is gyűjtötták tüzeket azon oltáron, a melyen Saphók is áldoztak. A *sahafok csarsí-jában* a könyvkereskedők bazárjában egyszer egy kopott versgyűjtemény akadt a kezembe e czímmel: *Divani Fitnet* (Fitnet versgyűjteménye) s ez ébresztette fel figyelmemet, először Fitnet khanum (Fitnet asszony), majd parnassusi társnői iránt. Az első *diván* (versgyűjtemény) sok szép művet tartalmazott s a többi török költőnő gyűjteményében is találtam több figyelemre méltót. *Fitnet* után *Mihri, Szidki, Lejla, Zejneb khanumok* (asszonyok) műveivel ismerkedtem meg; legrokonzenvesebb volt közöttük *Hejbetullah* szultánó, II. Mahmud kánának, a nagy reformátornak nővére, kit a palotai árnyakok börtönre juttattak, a hol költeményeinek legtöbbjei és legszebbjei születtek. Mit énekeltek ezek a török költőnők? Azt az érzelmet, melyet a költők évszázadok óta folyton és kimeríthetetlenül és ezernyi változatban énekeltek meg, a szerelmet találjuk e rokonzenves dalnoknők lantjáról is visszhangzani. A kesergő szerelm szöveg meg leggyakrabban költeményeikben; ez ad legtöbb versrónak lantot vagy dorombot kezébe; a boldogság rendesen szótalan, vagy nem szeret érzelmeivel a nyilvánosság elé lépni.

Egy pár mutatvány a kiválóbb török költőnők műveiből szolgáljon költészetük becslésére.

### Szidki khanum:

Rejtett kincsesel ékesíté  
Szépségét s szerelem,  
A teremtés napján is már  
Fényvonalában volt jelen.

Miőn az űr szellemeit  
Létrejönni kívántak:  
A szerelem adta őket  
Semből a világnak.

Ne légy kapzsi, kinesszomjazó,  
Ne habozálj szeretlen;  
Nem láthatod kedvesedet,  
Ha nem hat át szerelem.

Nem tűri az ész uralmát,  
Ha a szívében megjelen,  
A gondolat légvárait  
Szétfújja a szerelem.

Milyen boldog szerelmes az,  
Milyen édes údvben él,  
Kinek a szép hazájából  
Szerelmet hoz esti szél.

### Lejla khanum:

Fejemen a zilált fűrtök  
Fészkéi a sötét búnak;  
Törbe estem, melyből engem  
Semmi erő ki nem huznak.

A színlalmat tapasztották  
Gyógyyszerül a fájó sebre;  
Lángban égnek, mint a lepke,  
Órultt vagytok, lánczra verve.

### Fitnet khanum.

Szépség ragyog barátomnak szüz arcán,  
Így ragyog a fényes nap az éj után.  
Egy tekintet s mámort ad a szerelem,  
És ő jajgat, hogy tépi kin, gyötrellem.  
A lecsingő sötét fűrt a homlokán  
Szépségének kincse fölött ér talán.  
Az arczából gondallal kinyírt szép szakáll,  
Épp olyan, mint tövis nélkül rózsaszál.  
*Fitnet*, vigyázz, ne higgyj férfi szavaknak,  
Ma igérek, holnap mindent tagadnak.

### Zejneb khanum:

I.  
Szépséged és szerelmem  
Zsarnokságod s türelmem  
Nagyobbodnak szüntelen  
És mind a négy végtelen.

### II.

Föl a fátvölt, hadd ragyogjon föld és ég,  
Tőled éden s a négy elem fényben ég.  
Bontsd ki fűrtid, hadd folyjon szét illata,  
Ajkaidon habzik Kauszer \* folyama.  
Szakálladnak pelyhe irt egy iratot,  
Mellyel könnyen Khinát is meghódítod  
Barangolhatsz Sándorkint egy ezredig;  
Szeimből az életvíz föl nem szokik.  
Zejneb! ne légy pompázó, mint büszke nő,  
Légy egyszerű, férfias és szerető.

### Mihri khanum:

#### I.

Adjon isten itt e földön tégedet  
Társúl egy szépnék, a ki hön szeret,  
A ki bodor hajfűrtével törbe esal,  
S kinek álla gödrével van bájlat,  
Kinek pezsgő ajkát látod mindenkör,  
Ha kezében csillog rubinszűnő bor,  
S kívánom, hogy szépségednek szultánja  
Köttessen fel fűrtéidelt nyakára.

#### II.

Nem kívánok neked rosszat,  
Sőt kérem az eget:  
Minő te vagy, olyan szívű  
Kedvest adjon neked,



NIGJAR KHANUM, TÖRÖK KÖLTŐNŐ.

S ha oly rosszat, minőt képes,  
Kíván ellenséged:  
Kívánja azt: Szeresd úgy, mint  
Én szeretlek téged.

### Hejbetullah szultánó.

Mohón ittam méregitalt,  
Bennem minden élet kihalt,  
A lét kincsja gyötör engem,  
Meggyűlöltem szívem, lelkelem.

Nem nevettem e világban,  
Hű szívre, ah, nem találtam,  
Soha ily kint nem szenvedtem,  
Meggyűlöltem, — szívem, lelkelem.

Legyen, ha a sors akarja,  
Kit érdekel színt viharja?  
Mit adhat a világ nekem?  
Meggyűlöltem szívem, lelkelem.

Csalogass mást az étellel,  
Mindegy nekem, akár vedd el,  
Nem vonz már az élet engem,  
Meggyűlöltem szívem, lelkelem.

\* Az életvíz.

Nem találtam én hűségét,  
Mással osztja ő az életet;  
Hasztalan küzd a kín bennem,  
Meggyűlöltem szívem, lelkelem,

A három századon át született török költőnők hosszú sorában legtöbb érdeklődést ébreszt *Nigjar khanum*, a magyar szabadságharc egyik hősenek, a renegát Farkas-Oszmán pasának leánya, a kinek arcképe e sorok mellett látható.

*Nigjar khanum* mint költő és mint török nő egyaránt rendkívüli jelenség. Egyesíti magában a nyugatot a kelettel, kiegyenliteni igyekszik a kettő közötti nagy ellentétet. Atyja révén megismerkedett nyugattal, annak társadalmi életével, műveltségével, melynek eszközei, a francia és német nyelvet nemcsak szóval, de írásban is elsajátította; nemcsak megkedvelte, hanem maga is műveli a zenét, festésetet. Szalonjában elmaradhatlan barátai és társai a nyugati világirodalom remekművei, melyeket szeretettel olvas és gondallal tanulmányoz. Anyjától, a született török nőtől, örökölte a költészet iránti szeretetét és hajlamát. A török nők fölötté szeretik a költészetet, zenét, dalolást. A zárkózott háremi életet költemények szavalása és zenekísérettel való éneklése fűszerezi. A török költészet rendkívül gazdag népköltési termékekben. A *sarki* (népdal) ép oly buján terem a török élet talajában, mint a mienkben. A ki hallott török népdalt szépen előadni, sohasem felelti azt a kesergő, melábus, szép dallamot, melytől a szív elszorul, a lélek elábrándozik. Nagyon hasonlít a magyar nótához. Abban is van lassú, mely elandaltit, elérzékenyít és van utána friss, mely pezsgésbe hozza a vért az eregekben. A háremek ablakából hallottam a legszebb, legregebb dalokat. Nigjar anyja azon török nők közül való, kik a népdalt szenvedélyesen szeretik és azokat gondosan gyűjtögetik. Az ő emlékezőtehetsége a daloknak, meséknek gazdag kincses háza. Maga is tele dallal, költészettel. Nem csoda tehát, ha Nigjar ilyen anyja mellett már kis korában megszereti a dalt, a költészetet, mely szunyadó tehetőségét lángolásra ébreszt. Az isteni adomány a körülmegekben megtalálta melegágyát, hol életre kelhetett.

Aztán nem hiányoztak nála a belső okok se ahoz, hogy költő legyen. A serdülő leány még alig volt tizenhárom éves, midőn keleti szokás szerint már ily korán férjhez adták egy előkelő állású férfiúhoz; de Hymen frigye nem hozta meg számára a remélt boldogságot. Hazatért szülei házába, szívében csalódással és keserűséggel.

Az álmodott boldogság helyett kiábrándulás, az öröm helyett bánat és fájdalom lett osztályrésze. A megtört lélek, fájó szív, keserű csalódás, miben található volna jobb menedéket, mint a költészetben, hol sirhatna volna ki jobban bánatát, mint a múzsa keblén, hol anny gyötrellem keresett és talált nyhat, vigasztalást. Nigjar lantjára bizza keserveit, dalol, hogy szíve megkönnyebbüljön és dalol, mert isteni ihlete van hozzá. A mit költészeté eddig termelt, az mind egy fájó szívnek panasz, gyötrelme. Kevés számú költeményei mind csalódásról, hitlenségről, az ábrándok szétfoslásáról, kétségbeesésről szólnak. A kis vers-fűzet Konstantinápolyban, török időszámítás szerint 1304. évben (1887-ben) jelent

Ezen prózában irt bevezetés után jönnek a kötött alakban irt bevezető fejezetek. *Munadsat* (fóhász) czim alatt az istenhez fordul, őt dicsőítve, magasztalva, neki hálákat adva a vett jökért és kegyét kérve. Utána a prófétának zeng dicséretét (*Nát*) s ezt így végzi:

Nagyon sok lesz a végnapig  
*Nigjar* búne, vétke;  
Jaj szégyénynek, reszul ullah,  
Ha közbe nem lépsz te!

A következő fejezetben *Medhie* (magasztalás) ezimen a szultánról zeng dicsőítést; ezt így végzi:

Nagyon sok lesz a végnapig  
*Nigjar* búne, vétke;  
Jaj szégyénynek, reszul ullah,  
Ha közbe nem lépsz te!

A következő fejezetben *Medhie* (magasztalás) ezimen a szultánról zeng dicsőítést; ezt így végzi:

meg. A mű török czime, melyet hasonmásban is bemutatunk, a következő: *Efşusuz* Nazumeszi Miralai Oszman Begin kerimeszi *Nigjar*. (Gyötrelmek. Szerzője Oszman Bég ezredes leánya, *Nigjar*.)

A fűzet összesen negyvenegy oldalra terjed. Mily kicsinyke kis fűzet s mégis mily érdekes világot vet egy költő lélek szívvilágára.

A jeles török költőnő kis fűzete más szempontból is érdekes és figyelemreméltó. Hű tükre ez Nigjarának, a nyugati műveltségű mohammedán nőnek; mert mindkét irány érvényre jut fűzetében, szereti és követi a nyugati nagy költőket, Alfred de Musset és Lamartine műveiből fordít is egyes darabokat; de mindamellett nem tud, vagy nem akar kelet költőinek hagyományos szokásaival szakítani.

Művét ő is, mint minden arab, persa és török költő Allahnak, a nagyinak, hatalmasnak dicsőítésével kezdi. Hozzá száll minden gondolata, hozzá, a kitől jön minden jó, minden áldás. Prózában irt dicséretét (tahmid) e szavakkal végzi: *«Jarebbi azim szin! Allahu rahim szin.»* («Uram nagy vagy! Allah ighalmas vagy!») A következő fejezetben Mohammed prófétának zeng magasztalást; ez is így szokás a keleti költőknl. A prófeta nagyságát, isteni küldetését dicsőítve, így szól: «Öromömré szolgál, hogy minden mozdulatomat, minden tettemet hozzá alkalmazni töreksem. Nagy vagy Allah prófétája, nagy vagy!» («Böjök szin ja reszul ullah, böjök szin!») A harmadik fejezet itt is az uralkodó szultánt illeti, kinek nemeslelkűségét, uralkodói kegyességét hódolattal dicsőítik alattvalói. A végén így szól:

Serket ve sanin fuzum etszin khuda,  
Padisahim serketinle bin jasa!  
Hatalmát, dicsőségét szaporítsa isten,  
Padisáhom hatalmával egy ezredig éljen!

Aztán a többi keleti költők szokásához hiven az *Arzi maji ezezir* (szándékomb kifejezése) czimű fejezetben számot ad verseinek keletkezéséről. Elmondja, hogy e kis fűzetben egy kis része foglaltatik azon költeményeknek, melyeket tizenegy éves kora óta irt. Nem a boldogság szülte ezeket, hanem mindenik egy-egy fájdalom sóhaj, egy-egy kínos gyötrelmeknek a szüleménye. Azért adta ki e műveket, mert boldogtalansága kinyjának és fájdalomának visszhangját hallani akarta.

Gyermekora óta kimondhatatlan érzések, gondolatok laknak kebelében, melyek ezérfele alakot öltenek. Tavasz reggelén egy szerény virág képet ölti fel gondolata; holdvilágos éjjeleken megizmosodva, ragyogó csillag alakult, majd maga a nap fényében szárnyalt. Felkeresi néha a temetők halottjait is, máskor a felhőkre burkolózik, majd a tenger hullámaiba temetkezik; míg máskor megint a zene hangjainál mint sóhaj tör fel kebeléből. Könyveiből egy keserű kacajba vegyül, nevetéséből mint sírás jó megint a világra. Mindennap, minden órában más-más formát ölt gondolata. Bármely alakban jelenjék is meg az, természeté mindig ugyanaz: a gyöttrődés. A gondolat e sokféle alaku nyilvánulásának ő azután különféle neveket ad; de azok mind az ő szüleményei. Nem hasonlítja azokat sem jeles költők, sem Fitnetek, Lejlák vagy Serifek elmeszüleményeihez; mert azok meg sem közelíthetik ezeket. Nagyon fogyatékosak, hibásak az ő művei; épenséggel nem szépek. Mindenik az ő boldogtalanságának egy-egy emléke. De bár mily csunya legyének is az ő születtei; ő azért ép úgy szereti őket, ép oly kedvesek azok neki, mint az anyának az ő gyermekei, habár tudja is rólok, hogy nem szépek; épen azért nem kell másoknak sem elnézéssel lenni azok iránt, vagy azokat bókokkal illetni.

Ezen prózában irt bevezetés után jönnek a kötött alakban irt bevezető fejezetek. *Munadsat* (fóhász) czim alatt az istenhez fordul, őt dicsőítve, magasztalva, neki hálákat adva a vett jökért és kegyét kérve. Utána a prófétának zeng dicséretét (*Nát*) s ezt így végzi:

Vigaszt keres nálad, elgyötört búsz lelkelem,  
Légy kegyes én hozzám, hajgy meghalni engem.  
Összekinzott lelkelem mit tegyen e testben?  
Légy kegyes én hozzám, hajgy meghalni engem.

Szerelmedben, oh jaj, keserűn csalódtam,  
Magányomban ülök s vergődöm nagy búban,  
Boldogtalan *Nigjar* szívemben már ősz van.  
Légy kegyes én hozzám, hajgy meghalni engem.

Feltépte szívemet s elhagyott kedvesem,  
Vérző szívem kínját nehezen viselem,  
Tudom ennek irját soha fel nem lelem.  
Légy kegyes én hozzám, hajgy meghalni engem.

A kis fűzetkét négy prózában irt elmélkedés fejezi be; ezek egyike Alfred de Musset művének fordítása.

*Nigjar khanum* szerényen gyarlóknak és hibákkal telteknak mondja verseit; ezzel szemben ki kell emelnem versesének folyékonyágát és gördülékenységét. A versesel tehnikájában járatos, nyelve nemcsak választékos, hanem sok helyütt igazán költői lendületű. Meglátszik verseim, hogy nemcsak a nyugati költőket ismeri, hanem a török és persa költők műveinek tanulmányozásával a török versírás nehéz művészetét is remekül elsajátította.

*Nigjar khanum* nemcsak mint költőnő tud maga iránt kiváló érdeket ébresztteni, hanem rendkívüli jelenség ő a török nők között, azon reformátori szellemével, melylyel a török nőnek társadalmi életét a nyugati felfogáshoz közelebb hozni igyekszik. Nem zárkózik el a hárem küszöbén belül, hanem kinyitja szalonját s látogatokat fogad atyja házában. A család jóbarátai, az apa vendégei az ő szalonjában a bájós Nigjárt is láthatják, fátvolyozatlan arczsal, nyugati viseletben. A kik a magyar emigráns Oszmán Pasa vendégszerető házában megfordultak, nem tudnak eltelni művelt és bájós leánya széles társalgásának, sokoldalú képzettségének dicséretével. Az alig huszonöt éves nő környezetét műveltségével és kedves modorával egyaránt lebilincseli. *Nigjara* (bálynája) ő szüleinek, lebilineselő büvereje azoknak, kik rokonszenves lényével megismerkedtek és új csillaga a török költészetnek, ott a csodaszépségű Boszporusz partján, hol szellemével és szépségével ragyog, s a honnan messze vidékre is szórja fényét és ragyogását.

Enődi Béla.

## HÁLADATOS CZIGÁNYOK MINT ÉLETMENTŐK.

(A «Kalotaszeg» legújabb számából.)

Csillagos, dermesztő hideg Szilveszter estéjén. Libits Adolf jószágigazgatóján nevével és kis leányával szónon jött a kastélyból a leánykísérő haladva, midőn szemközti egy részeg fővel boldogul hajtó sváb, szekerével összevissza farolván, a minden oldalra egyszerre kitérni nem bíró szánunk oly erővel neki vágott, hogy rúdját és oldalát összezúzta és az istrángokat részben széttépte, mire a megijedt tízes lovak ragadtak teljes vágatában. Szerencsére az ott 19 fok hideg mellett sátoruk előtt a túnnál guggoló Kolompár József György nagy családja látta a nekivágott lovakat és hallotta a segélykiáltást. Percben felugrottak mind, ember, asszony, fiú, leány, odarohantak, a czigányok szokott gyorsaságával, és egy akarattal megfogták és meg is fékezték a lovakat.

De evel korántsem elégedtek meg, sőt saját szekerükről a rudat és istrángokat elhúzták, megigazitották a szánt és szépen betakarták a fázó kis leánykát pokróczokba. Ezek a szelid picizték persze a vad kinézésű Kortorároktól nagyon féltek eleinte, de a «rom»-ok megnyugtatták szép szavakkal, bizonyították, hogy a czigány nem bánat senkit, ne féljenek, jó emberek ők.

A helyreigazítási munkák után otthon hazavitték a járművet, az igazgató pedig thóhon jól megvendégelte és meghívta őket, hogy a nagy hideg tartamára a pusztámon készített czigánytanyába költözzenek át, mit azonban még az nap nem tehettek, mert lovaik nagyon ki voltak fáradva Székes-Fehérvárról jövet; de reggelre odaszállították. Ott találtak azután birkapecsenyét is a tanyában.

Ezen családról két év előtt mesélték, hogy útfélen valakit kiraboltak, jöttek is akkor hozzám panasza ezen becsület-sértés végett, ki is sült ártatlanságuk. Példája ez is, hogy ezen fél vadak nem oly rosszak; lehet őket is jó bánás-móddal megnyerni és mívelni.

Hozzám ragaszkodnak és szeretik tisztviselőimet, háladatosak is. Sokba veszik, hogy saját nyelvükön beszélnek velük.

József főherczeg.

## IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Kalotaszeg» czímű vidéki lap, mely Bánffy-Hunyadon a mult nyáron indult meg, az újév beálltával is tovább folytatja pályafutását. Méltó, hogy új évfolyamát is szívesen üdvözöljük, mert rövid félévi életével is tagadhatatlanul igazolta nemcsak azt, hogy a szép Kalotaszegnek saját külön helyi lapra szüksége van, hanem még inkább azt, hogy a buzgó alapítók igen helyesen fogták föl úgy a kedves vidék érdekeit, valamint egy kisebb körü vidéki lapnak az igazi földadatait is. A lap eddigi működésében két fő eszme domborodik ki különösbben: egyik az, hogy e sok tekintetben sajtos vidék lakosságát mennél alaposabb *önismeretre* kívánja legíteni; másik az, hogy a Kalotaszeg, mely «varrottas» nevű házi iparával, mondhatni, európai hírnevet vívott ki magának, mennél hívebben igyekszik *ismertetni* a hazai nagy közönség előtt. Az előbbi eszme a fejlődés, haladás elemeit rejti magában; az utóbbi a nyilvánosság üdvös hatásai előtt nyit utat; a kettő pedig együtt hathatósan munkálja, hogy a Kalotaszeg mennél gyorsabban és öröndetesebben emelkedjék mind a szellemi, mind az anyagi tökéletesedésben,



ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK:

A Vasárnapi Ujság... A Világkrónikával együtt... A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok... A Világkrónikával együtt... Osipán a Politikai Ujdonságok... A Világkrónikával együtt...

A «Világkrónika», mint hetilapjaink kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdeklődő eseményeket részletesen ismertető és magyarázó cikkeken és képeken kívül nagyobb elbeszéléseket és regényeket is közöl...

A Világkrónikát hetilapjaink előfizetői fél-évre 1 frt, negyedévre 50 kr. pótdíjért rendelhetik meg.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság és Politika Ujdonságok» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4., küldendők.

«THE GRESHAM» életbiztosítási társaság Londonban. E társulat évi jelentése, mely az 1890 június hó 30-án befejezett 42-ik üzletéről szól, és a részvényesek 1890 december 16-án tartott rendes közgyűlése elé terjesztett, rendelkezésünkre állván, következő főpontjait közöljük...

HALÁLOZÁSOK.

Mária Immaculata főhercegnő, Salvator Károly főherceg 17 éves leánya, Mária Valéria főhercegnő sógornője, e hó 14-ikén Arcóban meghalt. A főhercegnő 1874. apr. 18-án született. Évek óta mellbetegségben szenvedett, ezért sokat tartózkodott a délvideken...

P. SZATHMÁRY KÁROLY, az ismert nevű regényírő, a képviselőház naplójának szerkesztője, volt képviselő, a kisdudóvási ügyének egyik legbuzgóbb és fáradhatatlan előmozdítója, meghalt e hó 15-ikén Budapesten, 60 éves korában...

tésében is része volt. Részt vett a szabadságharcban is, s lapunk csak imé közölt tőle visszaemlékezést az erdélyi hadjárata. Később tanár lett Maramaros-Szigeten, Enyeden, s ez utóbbi helyről jött föl Budapestre, hol 1868-ban a «Hazánk» politikai napilapot szerkesztette, majd a «Hon» dolgozója lett. Egy időben az országgyűlésen a somogy megyei nagy-utódi kerületet képviselte...

Soós GÁBOR volt orsz. képviselő, hajdu-nánási ügyvéd, ki néhány évvel ezelőtt a debreczeni ref. főiskolának 50,000 frtot, a hajdu-nánási ref. gimnáziumnak 50,000 frtot ajándékozott, életének 77 évében elhunyt H.-Nánáson, Soós Gábor szegénysorsu szülőktől származott. Nyilvános pályáját Derecskén rektor-sággal kezdte, aztán tett ügyvédi vizsgálatot s lett belőle a Hajdukerület híres prókátora és később orsz. képviselője...

Elhunytak még a közlebbi napok alatt: ILLÉS DANIEL, péceli ref. lelkész és volt egyházmegyei tanácsbíró, életének 80-ik. lelkipáztorkodásának 48-ik évében. — DR. PÁLFY SÁNDOR, ügyvéd, Szeged városának tisztelt agg polgára, Pálfy Ferenc polgármester nagybátyja, 77 éves, Szegeden. — PÁLFY GYULA, nyug. aljárásbíró, jó tollu hírlapíró, Nagy-Károlyban. — VASS GYÖRGY, ref. lelkész, 77 éves, papsága 52-ik évében, Szász-Nyíresen. — VAJDA LÁSZLÓ, nyug. m. k. belügyminiszteri titkár, birtokos és kolozsvármegyei bizottsági tag, Kolozsvárt, s vagyonának legnagyobb részét jótékony célokra hagyományozta. — WIPPLER SÁNDOR, telekönnyvezető, régi honvédhadnagy, 58 éves, Szabadkán; ugyanott GYULAFY SÁNDOR, nyugalmazott gazdatiszt, 68 éves korában. — DR. KRASSER KÁROLY, népszerű orvos, 52 éves korában, Szász-Sebesen. — PAULINYI VILMOS, főreáliskolai hittanár, 50 éves, Körmöcbányán. — BAYER JÁNOS, Győr város bizottságának virilis tagja, 57 éves. — RUSZKA ISTVÁN, Szilágy-Somlyó tekintélyes férfia, 46 éves. — HELLER VILMOS, a főváros egyik vagyonos polgára, Budapesten; ugyanitt VAS FLÓRIS, 66 éves korában. — SÁBORCSKY JÓZSEF, kir. tanácsos, volt helytartósági tanácsos, a pozsonyi első takarékpénztár elnöke, 85 éves. — FRANCOISZTI LÁROS, a hőmezővárosi helyi ág. hitv. ev. egyház felügyelője, téglagyáros és törvényhatósági bizottsági tag, életének 58-ik évében. — SEGLER JÓZSEF, nyug. egyri káptalani gazdatiszt, Epölön, élete 58. évében. — URBANICS KÁLMÁN, Csanád vármegye árvászeiki elnöke, Makón. — SALAMON ALAJOS, 1848/49-iki honvéd hadnagy, Fehérmegye pénztári könyvelője, Szekesfeherváron. — SZOKOLY PÉTER, Szokoly Viktor író társunk egyetlen fia, 7 éves korában, Tinnyén. — CSERNYES SÁNDOR, főgimnáziumi II. osztály-beli tanuló, 13 éves, Szabadkán. — TURNÖK ISTVÁN, szigorló orvos, 23 éves Szegeden. — VAHOT GYULA, néhai Vahot Imre magyar író fia, a váltótörvény-szék volt tisztviselője, az angyalföldi elmebeteg intézetben, hová néhány hét előtt kellett szállítani. — VÖRÖS KÁLMÁNNÉ, szül. Várkonyi Paula, a földmívelési miniszterium elnöki segédhivatali igazgatójának neje, 30 éves, Budapesten. — ANDAHÁZY AGOSTONNA, Liptó megye alispánjának, Andaházy Gézának anyja, Liptó-Szent-Miklóson, 80 éves. — ÖZV. DOBRAY PÉTERNÉ, szül. Komprádt Katalin, 97 éves, kit nagy rokonság és dédunokák gyászolnak, Kolozsvárt. — FALVI JENŐNÉ, szül. Kármán Otília, élete 27-ik évében, Rozsnyón. — ÖZV. GARTNER KÁROLYNÉ, szül. Keresztési Frummer Otília, erdőtanácsos özvegye, Gavosdián, élete 76-ik évében. — ÖZV. BÖRÖNDY JÁNOSNÉ, szül. Gruber Anna, nyug. uradalmi számvélnő, Keszthelyen, életének 71-ik évében. — ÖZV. TRITTELDUM SIMONNÉ, Szatmár egyik általános tiszteletnek örvendő matronája, 81 éves. — INCZE JÓZSEFNÉ, szül. Antal Éva, élete 70-dik évében, Budapesten. — UJ SÁNDORNÉ, szül. Bekk Lujza, pénzügyi hivatalnok neje, 34 éves, Szegeden. — VIGH JÓZSEFNÉ, Vigh Gyula uradalmi mérnök édes anyja, 61 éves, Mindszenten. — WALDEIM JÓZSEFNÉ, szül. Gaiser Róza, m. kir. belügyminiszteri irodatiszt özvegye, 60 éves, Budapesten. — ÖZV. RIGÓ TONYAY LÁSZLÓNÉ, szül. Pényes Ilona, 30 éves, N.-Váradon. — CSATÓ KÁLMÁNNÉ, szül. Sulcz Emma, ügyvéd fiatal neje, Szentesen. — GRUBER MARGIT, 16 éves, Ujpesten. — ÖZV. FISCHER DAVIDNÉ, szül. Schweitzer Betti, 60 éves, Battyányán. — SIMA ANNA, polgári iskolai tanítónő, 27 éves, Kismartonban. — LÁZAR LAJOSNÉ, szül. Köhler Mária, 63 éves, Debreczenben. — ÖZV. TURCSA JÁNOSNÉ, szül. Bányai Bebi, 45 éves, Szamóújvárt.

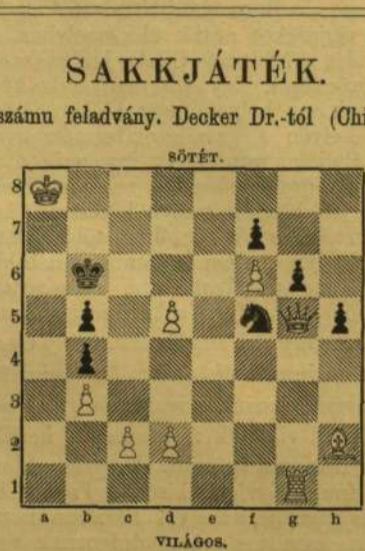
Pírishöl báró HAUSMANN GEORGES Engen halálát jelentik, ki III. Napoleon alatt a Seine-departement nagy hatalmu prefekije volt s ez idő alatt Páris városát teljesen újja alakította. Ő készítette a tervezést is Páris újja építéséhez, a régi szűk utcákat lebontásához, széles boulevardok emeléséhez. Hausmann neve megmarad Páris történetében. Az egykori prefektus, ki oly roppant összegeket kezelt, vagyon nélkül halt meg, 82 éves korában.

Szerkesztői mondanivalók. Fekete Pistáné. Közölni fogjuk. Gyenge és erős. A kísérlet figyelemre méltó, őszinte örömmel látjuk benne nemcsak a törekvést, hanem a tehetséget is. A költemény alapgondolata gyöngéd és kedves, de a kidolgozás, részint a forma, egyenetlenségével, részint az üres szóvirágokkal, itt-ott még elárluja a kezdőt. Némi átdolgozással azonban a költemény tán közölnéltvé válik.

Ha ostere... Ha az életről lemondok. Az elsőt némi javítással közölni szándékozunk.

SAKKJÁTÉK.

1640. számú feladvány. Decker Dr.-tól (Chicago-ban). Világos indul s a negyedik lépésé matot mond.

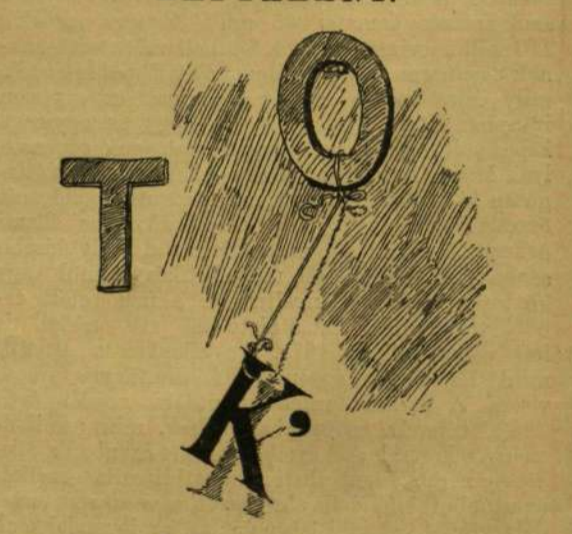


Világos indul s a negyedik lépésé matot mond.

Az 1634. számú feladvány megfejtése

Orsini E.-től. Megfejtés. Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. B7-f1 ... g2-f1 : (a) 1. ... Kh2-g3 2. He3-f1 ... Kh2-g1 : 2. Fe8-f3 ... t. sz. 3. Fg5-e3 mat. 3. H v. F mat.

KEPTALÁNY.



A «Vasárnapi Ujság» 1-ső számában közölt képtalány megfejtése: Útvesztő.

HETI-NAPTAR, január hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraeliták. Lists dates and religious observances for January.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Féltretett selymeket 25%-33% és 50%-engedménnyel az eredeti árakból — szállít méter- és ruhánként szállít — az vándj-mentesen HONNEBERG G. (os. és kir. udv. szállító) gyári raktára, Zürichben. Minták postafordítással. — Levelekre Svájcba 10 kr.-os bélyeg ragasztandó.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapest (IV. ker., egyetem-utca 4-ik szám) megjelent, és minden könyvtárakban kapható: A FELSŐ BIRÓSÁGOK GYAKORLATA. UTMUTATÓ a „Döntvénytár” ötvennégy kötetének REVISIÓJÁVAL.

Kiadja a „Jogt. Közlöny” szerkesztősége. (Dr. DÁRDAY SÁNDOR.)

Ára vászonkötésben 6 forint.

A felső bíróságok által az évek hosszú során át hozott elvi jelentőségű határozatoknak nagy része az időközi törvényváltozások folytán elavult, s ezért komoly tanulmányt igényel a mai napon is érvényben levő joganyagok meghatározása.

E czélnak megfelelően a joganyag revisiójára kellett súlyt fektetni e munkában, hogy a felső bíróságok gyakorlata a ma érvényben levő jog alapján legyen feltüntetve és az «Igazságügyi Törvénytar» anyagbeosztását követve, könnyű áttekinthet nyújtson.

E munkában egyttal fel vannak véve nemcsak a kir. Curia és a budapesti királyi ítélő-tábla teljes-ülési megállapításai, hanem az egyes tanácsok által u. n. «házi használatra» szánt elvi megállapítások is, és tartalma kiterjed a «Döntvénytár» egész régi és új folyamára.

MAGYAR MAGÁNJOG MAI ÉRVÉNYÉBEN

különös tekintettel a gyakorlat igényeire.

ZLINSZKY IMRE. NEGYEDIK KIADÁS.

Tekintettel törvényhozásunk újabb alkotásaira kiegészítette

DR. DÁRDAY SÁNDOR.

Ára füzve 6 frt.

TARTALOMMUTATÓ a JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

huszonöt évfolyamához, 1865—1890.

Ára füzve 80 kr.

AZ ÚJ MAGYARORSZÁG.

GROF SZÉCHENYI ISTVÁN.

Irta GRÜNWARD BÉLA.

Ára füzve 4 frt.

BISENIUS, BÉCS, I., SINGERSTR. 11.

Kérem a czímre ügyelni! A birodalom legnagyobbserű díszítménytelepe.

Uj! Füzértáncz (Cottillon) rendjelek érezből, csillagok és kereszt-tek, a valódi brillánthoz hasonló, pompás ragyogással; dbjok 3 krajczértől föl. Eredeti füzértáncz-meglepítés «hóesés». Eghetetlen nem papíradarabkákból álló; kisebb helyiségeknek 50 kr. egé-z 2 frt, nagyobb bálókra 5 frt; szagtalan szines effect-lagok, füzértáncz-hurak megvilágításra, dbjok 10 kr.-tól föl. Legjobb hatású díszítések táncztermek számára, tréfiák és álarcos alakok, több mint 1 méter magasságban, dbjok frt 2.50. Füzértáncz-tourok, 75 kr., 1 frt 20 kr. s fölfebb. Álarcos jelmezek papírból, vászon-varrásokkal, urak és hölgyeknek, frt 1.50. Szövet-jelmek frt 4.30 és föl. Álarcok, dbja 6 kr., és föl. Eredeti tréfiák művirágokból, dbjok 4 és 10 kr., s föl. Parkban és kertekben, szép kiállítás, tréfiák füzéget tartalmazva, dbjok 4 kr. s föl. Gyapjú-parkák frt 1.25-től, szakáll 10 krtól föl. Bál díszítmények elismert legizesebb kiállítás. Árjegyzékek ingyen.



NE. Kérem figyelembe venni, hogy nem bírok sehol főkkal.

RÉTHY JÁNOS szabadalmi irodája.

BUDAPESTEN, Erzsébet-kerút 14. sz.

Legjobb és Leghírnevebb Pipere Holgpor La VELOUTINE Különleges Rizspor BISMUTAL VELOUTINE CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PÉRISS.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapest megjelent és minden könyvtárakban kapható: A francia rémuralom története.

A legujabb források felhasználásával. Irta Várnai Sándor.

Képekkel. — Ára füzve 1 frt 60 kr.

Tartalom: Előszó. — A nemzetgyűlés megnyitása. — A Bastille bevétel. — A király Párisban. — A királyi család szökése. — A hadüzenet. — Junius 20. — A marsaille-iek Párisban. — A királyság utolsó napja. — Uj emberek. — Szeptember 2-ika. — A konvent. — A Temple. — A király-dráma. — A jakobinus-programm. — A girondisták. — Gorday Sarolta. — A fogoly királyné. — Mária Antoinette póre. — Mária Antoinette a vérpádon. — A girondisták póre és halála. — A «Terreurs». — A vértörvénysek. — Danton és társai. — Egy magyar áldozat. — Robespierre bukása. — Függetlenség. — A dauphin legendája.

Kwizda KÖSZVÉNYFOLYADÉKA

fájdalomcsillapító szer köszvény, csúz és idegbajokban.

Ugyiszintén jeles hatású ficamodásoknál, az izmok és idegek feszültségénél, helyi görcsöknél (lábilkra-görcs), idegfájás, főként pedig erősítettül nagy fázadások, hosszú menetek előtt és után. Egy palacszkával 1 frt o. é.

Kwizda Ferencz János, cs. és kir. osztrák és királyi román udv. szállító és kerületi gyógyszerésznek, Korneuburgban, Bécs mellett.

Bizonyították, hogy a helyiségi kórházban és a katonai fürdő-gyógyintézetben Badenben, Kwizda köszvényfolyadék a oszú különböző alakjai, névszerint izomcsúz, úgyiszintén a köszvény és idegesség ellen, ép úgy magában, valamint hétfürdők segédesszköze gyanánt, jó hatással alkalmaztatott. Baden, 1886 szept. 21. Dr. Mühleitner, cs. és kir. főorvos és kórház-vezető.

Falusi gazda naptára

az 1891-dik évre. A magyar gazdák, kertészek lelkesek és tanítók számára

Szerkeszti Kovács Béla a «Gyarlási meglőgáda» szerkesztője.

XXVII-dik évfolyam.

Ára füzve 80 kr.



**JODKALI-SYRUP**  
Kitűnő hatású  
**vértisztító és vériaivító szer**  
orvosilag javulva

minden családi örökéletességéből és vérméregzetésből származó bántalomnál. Különösen ajánlatik: **Syphilitikus bántalmaknál** és az ezek elhanyagolásából származó **artériahajókmal, Gőrvénykórnaál (strophel), midőn mirigydaganganatok és beszűrődött gőrvényfokélyek** vannak jelen. Régi, nehezen gyógyuló sebeknél, **chronikus bőrképzések**nél. Megbeszélhetlen szer: **Kősvény és csúsz, idegdántalmak, méhszervi gőrsők,** továbbá **máj- és lépdaganganatok** ellen. — 1 üveg ára 1 forint 20 kr. Központi szétküldési raktár:

**Kovács Sándor gyógyszer. Nagy-Beeskereken.**  
Raktárak a következő gyógyszertárakban:  
**BUDAPESTEN:** Török József, Király-utca 12. sz. Krieger Gy. Kalvin-tér; Petri O. vacsi-körút, Székeshérvár; Imrich V. Szeged; Barcsay K., Keresztés E. Arad; Rozsnyay M. Temesvár; Jahnér K. Kassa; Korláth F. Debreczen; Dr. Rotsehnek E. Pozsony; Erdy J. Győr; Stadler M. Pécs; Göbel K. Szabadka; Décsy, Miskolcz; Dr. Szabó Gy. Szatmár; Bossin J. Eszék; Dienes J. Zágráb; Höcl A. Belgrád; Draskóczy K. Bécs; Mittelbach S. Hoher Markt 8. 4966

**Világosság!** A légszeszt önmagától előállító Runge-féle lámpák ragyogón világító légszeszt-lámpák adnak. Minden lámpa a szükséges légszeszt ön maga állítja elő, minden pillanatban más helyre függeszthető. Semmi cylinder! Semmi ből! Se csővek, se készülék! Egy láng 4 nagy petroleumlángot pótol. Előnyös **kertek, vendéglők, utak, építkezések, gyárak, hűtők, serfőzdek, vágóhidak, sütőműhelyek, jégpályák stb. efélékbe.** Lámpák 3 fttól kezdve bronzból. Próbálampák, hozzávalóval és csomagol. együtt, 4 ftt, utánvét v. előre fizetés mellett. Gazdagon illusztr. árjegyz. ingyen és bérment. **Louis Runge, Berlin, Landsbergerstr. 9.**

**Sternberg Armin**  
Hangszer-Par  
Budapest, kerepesi-út 36.

Harmonikái kitűnő árjegyzék

**A Kriegner-féle Acatia-szappan**

3 drb dobozban 1 ftt 40 kr.  
1 dobozban 1 ftt 40 kr.  
Egy üveg ára 1 ftt.

**Acatia-arozzereme**  
pár hetes alkalmazása  
egészen új.

**Főraktár: Budapest, Kalvin-tér, „Korona“ gyógyszer.**

**Gyógyszertár PSERHOFER J. Bécs, I., Singerstrasse 15.**  
„az arany bir. almához“

**Vértisztító labdacsook,** rég ismert, könnyen oldó házi szer, ez előtt egyetlen labdacsook neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacsook csodás hatásukat fényesen bebizonyították. Évtizedek óta ezen labdacsook általánosan igen el vannak terjedve, számtalan orvos rendeléi azokat, s alig akad család, melyben e kitűnő házi szerből ne volna egy kis készlet.

**Kéretik határozottan PSERHOFER J.-féle „vértisztító labdacsookat“ kérni, s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon a használati utasításban látható PSERHOFER J. névalírásával el legyen látva és pedig veres nyomásban.**

**Fagy-balzsam,** PSERHOFER J.-tól 1 tégely 40 kr., bérment. megküldéssel 65 kr.  
**Keskeny utifü-nyedv,** hurut, rekedtség, gőrsz, köhögés stb. ellen. 1 palack 50 kr.  
**Amerikai kösvény-kenőcs,** 1 ftt 20 kr.  
**Por iábizzadás ellen.** 1 doboz 20 kr. bérment. megküld. mellett 75 kr.  
**Golyva-balzsam,** 1 üvege 40 kr., bérmentes megküldéssel 65 kr.  
**Élet-essenzia (prágai cseppek),** megromlott gyomor, rossz emésztés ellen. Egy üvege 22 kr.

**Angol csoda-balzsam,** 1 üveggel 50 kr., egy kis üveggel 12 kr.  
**Fiaker-por,** köhögés stb. ellen. 1 doboz 35 kr., bérmentes megküldéssel 50 krajczár.  
**Tannochinin-hajkenőcs,** PSERHOFER J.-tól; a legjobb hajnövesztő szer. 1 szelence 2 ftt.  
**Egyetemes tapasz,** STEUDEL 'anástól, sebek, égési sebek, stb. ellen. 1 csomag 1 ftt.  
**Egyetemes tisztító só,** BULLRICH A. W.-tól. Kitűnő házi szer megzavart emésztés minden következményei ellen. Egy csomag ára 1 forint. 4904

Az itt felsorolt készítményeken kívül valamennyi az ausztriai lapokban hirdetet bel- és külföldi gyógyászati különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg raktáron nem levő czikk kívánatra pontosan s legutánszóbban beszerezetik. **Postai küldemények** az összeg beküldése mellett, nagyobb megrendelések utánvétel mellett is, a leggyorsabban eszközöltetnek. **A pénz előleges beküldése mellett** (legzsebszerűben postautalvánnyal), a viteldíj sokkal kevesebbe kerül, mint utánvétel mellett való küldésnél. **A fennebbi különlegességek** kaphatók Budapesten is, Török József gyógyszerárában, király-utca 12. szám alatt.

**Nincs többé köhögés! Mell- és tüdőbaj ellen.**  
Dr. med. Fáykiss  
**Szepesi kárpáti növénykivonat**  
1 üveg ára használati utasítással 75 kr.  
**Czukorka tea** 1 doboz 1 csomaggal 35 kr., kis 25 kr.  
Tizenöt év óta legjobb eredménnyel használják köhögés, rekedtség, katarrhus, hök-hurut, nátház (influenza), szűkmellűség, tüdőgyulladás stb. ellen. Eredetiben kapható csakis egyedül **Fáykiss József „nagy Kristóf“-hoz** címzett gyógyszerárában. Továbbá **Török József** gyógyszerárában, Király-utca. — Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

**Legolcsóbb magyar és német zsebszótár!**  
A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:  
**TIPRAY JÁNOS.**  
**NÉMET-MAGYAR**  
ES  
**MAGYAR-NÉMET**  
**ZSEBSZÓTAR.**  
Második kiadás.  
A két rész egy kötetbe fűzve 60 kr., egy vászonkötésben 80 kr.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:  
**DOMANOVSKI ENDRE.**  
**A renaissancekori bölcsészet története.**  
Ára fűzve 4 ftt.  
**Tartalom:** Visszapillantás a scholastika bölcsészetre. — Szükségképeni volt, hogy a scholastikára más bölcsészet következék. — A renaissance kora. — A renaissance korának bölcsészete. — Az itáliai új-platonismus. — Aristoteles hívei. — A humanisták mint bölcsészek. — Itáliai természetfilozofia. — Politikai írók. — A francia skeptikusok.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadóhivatalban, Budapesten IV. kerület, Egyetem-utca 4

**MAGYAR**  
**POLGÁRI TÖRVÉNYKEZÉSI RENDTARTÁS.**  
(1868: LIV., 1881: LIX., 1881: LX. törvényczikk.)  
kapcsolatosan a váltó-, kereskedelmi és kisebb polgári peresügyekben való eljárással, a bírói ügyvitellel, a vonatkozó hazai s részben külföldi jogforrásokkal, különösen pedig a m. kir. curia fontosabb elvi határozataival.  
IRTA  
**Dr. HERCZEGH MIHÁLY**  
Budapesti tud. egyetemi ny. rendes jogtanár.  
Negyedik javított kiadás. Ára fűzve 5 ftt 60 kr.

**A törvényhatósági közigazgatás kézikönyve.**  
A fennálló törvényekből és rendeletekből rendszeresen összeállította  
**GRÜNWALD BÉLA.**  
Első rész: **A közigazgatás feladatai.**  
I. kötet: A közigazgatás és a személyi élet.  
II. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet.  
III. kötet: A közigazgatás és a gazdasági élet (folytatva). — A közigazgatás és a társadalom. — Gyámi és gondnoksági ügyek. — Igazságszolgáltatás. — Katonai ügyek.  
Második rész: **A közigazgatás közegei a törvényhatóság körében**  
IV. kötet. (befejező): A község. — A törvényhatósági joggal felruházott város. — A vármegye.  
Harmadik, bővített és javított kiadás.  
Ára fűzve 12 ftt.  
A négy kötet csak együtt kapható.



*János...*  
*titoknok - írás.*



4. SZÁM. 1891.

BUDAPEST, JANUÁR 25.

XXXVIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG (és) egész évre 12 frt  
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fél évre ... 6 •  
Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt  
fél évre ... 4 •  
Csopán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt  
fél évre ... 3 •  
Külföldi előfizetőknek a postailag megfizetendő viteldíj is csatolandó

P. SZATHMÁRY KÁROLY.

1831—1891.

MAGYARORSZÁG törvényhozása épen most tanácskozik a legfontosabb társadalmi reformkérdések egyikének, a kisdedovásnak, törvényrel rendezése fölött. Nehány nemzetiségi képviselőkön kívül, kik a kisdedóvtól is féltik az általuk annyi előszóval dédelgetett szertehuzó törekvéseket, az egész ország osztatlan tetszéssel és lelkesedéssel fogadta ezt a törvényjavaslatot, véleménykülönbségek csak a részletekre vonatkozólag merültek föl, melyeket annál szükségesebb a lehetőségig jól oldani meg, mivel, sajátságosan, e tekintetben nekünk kell úttörőknek lennünk, mert a művelt külföldön még nem tartották szükségesnek és időszzerűnek a kisdedovásnak állami törvényrel rendezését. Mintha e tekintetben a mi sajátságos viszonyaink már régebben is más eljárást tettek volna szükségessé, említésre méltó, hogy a mi társadalmi működésünk a kisdedovási ügyben is csaknem kezdeményező volt, közel két emberöltővel ezelőtt.

Nem akarjuk a kisdedovási intézményének nemzetünk sajátságos viszonyaival, sőt bizonyos tekintetben nemzetünk létérdekével való összefüggését ezúttal fejtegetés tárgyává tenni. Maguk az említett tények eléggé bizonyítják az eszme fontosságát s egyúttal bizonyosságot tesznek azok érdemei mellett, kik e fontos ügy érdekében sikerrel fáradoztak.

Sajátságos véletlen, hogy e férfiak közül épen az, ki az utóbbi két évtized alatt a magyar kisdedovási ügyének valódi apostola volt, s kinek e téren kifejtett működésével a régiek közül csak Brunsvik Teréz grófnőnek, az intézmény első kezdeményezőjének s lelkes meghonosítójának érdeme mérhető össze, P. Szathmáry Károly, épen egy-két nappal a törvényjavaslat tárgyalásának megkezdése előtt halt meg.

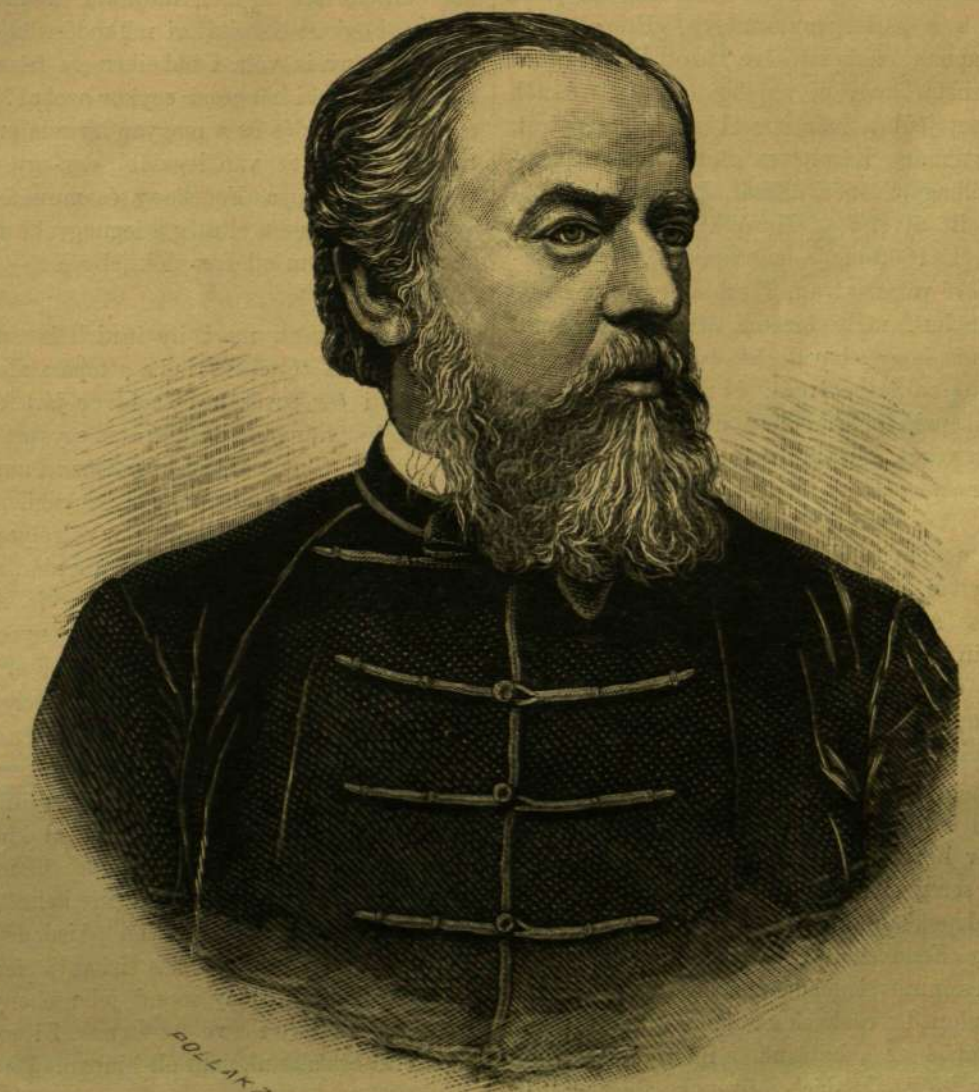
Kétségtelen, hogy P. Szathmáry Károly sokoldalú működésének legmaradandóbb eredménye a magyar kisdedovási ügyével függ össze. Ő alkotta meg 1872-ben az országos kisdedóvígyesületet, melynek kezdetől fogva holtá napjáig buzgó titkára volt, s mely különösen 1876 óta, képezdéljével, terjesztő munkásságával, s jelentékeny vagyonával a kisdedovási ügyben társadalmilag kifejtett működésnek kétségbevonhatlan középpontja volt. Ő volt 1877 óta a kisdedóvígyesületnek, az országos kisdedóvígyesületnek elnöke s csaknem ugyan-

azon idő óta a kormánynak évről-évre kinevezett felügyelő-biztosa a kisdedóvígyesület felett. Mint országgyűlési képviselő s később, mint szakember, külön törvényjavaslatokat készített a kisdedovási ügynek rendezése tárgyában s a jelenleg tárgyalás alatt levő törvényjavaslat első fogalmazása is tőle eredt, s a mult év elején mint ilyen vett részt a törvényjavaslatot tárgyaló miniszteri értekezlet munkáiban. Mint miniszteri biztos minden nyáron körutat tett az ország különböző részeiben, több mint száz óvoda egyenesen az ő kezdeményezésére jött létre; irt rópiratokat s utasításokat óvodák föllállítására, s ezek közt egy, a «Piros könyv», melyben különösen a gyermekhalandóság ijesztő mértékét emelte ki, közel százezer példányban osztatott ki. E tárgyról tar-

tott előadásai és írott cikkei számtalanok, s még nagyobb terjedelmű levelezése. Egy szóval, bármily sok legyen is e téren a mások érdeme, mindenki készséggel elismerte, hogy az oroszlanrészből az érdemből a P. Szathmáry Károlyé.

Az a hatvan év azonban, melyet a magyar kisdedovási e buzgó apostolának adatott élnie, más tekintetben sem volt meddő. A koporsó, mely P. Szathmáry hült testét jan. 17-én leborította, valóban ritka munkás embert takart el szemünk elől. Alig hogy fölcseperedett, élete a közügyeké volt, dolgozott, irt szakadatlanul s tevékenysége a közművelődésnek csaknem minden ágára kiterjedt.

P. Szathmáry Károly régi nemes család ivadéka, Szilágy-Somlyón született, 1831 jul. 24-én.



P. SZATHMÁRY KÁROLY.

Ellinger fényképe után.